novinky z radnice

mesto Trnava ♦ ročník XV ♦ číslo 10 ♦ november 2004

foto: E. Ursínyová

V čo dnes veríme?

Našou vidinou pred a tesne po roku 1989 bolo mať sa ako na Západe. V časoch socializmu to najlepšie vystihoval známy vtip:
Pýtal sa priateľ priateľa: „Čo spravíš, ak sa otvoria hranice na Západ?"
„Vyleziem na najvyšší strom, aby ma ľudia nepošliapali."
„A ak sa otvoria hranice na Východ?"
„Tiež vyleziem na strom." „Nerozumiem. Prečo?"
„Chcem vidieť, ktorý somár tam ide."
Ak budeme k sebe kritickí, väčšina si Západ spájala s materiálnym blahobytom. Veď po otvorení hraníc zaplavili mnohí z nás skôr lacné obchody s elektronikou, ako múzeá či kultúrne pamiatky. Aj samotné princípy demokracie sa zredukovali na presadzovanie vlastného videnia sveta. Už vôbec nás nezaujímala cesta, ktorou sa západné krajiny dopracovali k svojmu životnému štýlu. Nanajvýš sme sa pýtali len na formálne pravidlá. A keďže v živote sa nedeje nič bez osobného pričinenia, pätnásť rokov po zmene spoločenského systému šomreme, hľadáme vinníkov, nepriateľov a strácame vieru v spravodlivosť a demokraciu.
Karl Raimund Popper, ktorý patrí k najvýznamnejším filozofom 20. storočia, zaujal mnohých svojou teóriou otvorenej spoločnosti. Nepresadzoval ju ako jedinú správnu cestu, ale postavil ju na kritickom realizme, podľa ktorého neexistuje absolútne ľudské poznanie. Práve preto je dôležitý neustály dialóg. Nevlastnenie pravdy by však nemalo viesť k bezbrehému relativizmu, akého sme často svedkami aj v našej spoločnosti, ale skôr k neustálej otvorenosti a hľadaniu lepších východísk pre poznávanie života i sveta. Pritom je potrebné oprieť sa o to, čo dokáže udržať život aj pre budúce generácie. V jednom zo svojich zamyslení poukazuje na to, prečo sa po rozdelení Európy stal Západ príťažlivejší a slobodnejší ako Východ. Totalita a utrpenie na Východe vyplývali práve zo snahy uzavrieť slobodu do osídiel ideológie. Toto nebezpečenstvo však hrozí v každej dobe. Nielen od politikov, ktorí peknými rečami sľubujú rýchle ovocie, ale aj od ľudí, ktorí rezignujú na veci spoločné. Jednostranné riešenie medziľudských problémov trhovým mechanizmom, alebo uprednostňovanie len svojich vlastných cieľov, prevládajú aj dnes.
Popper svoj optimizmus z otvorenej spoločnosti postavil na viere a úcte k blížnemu. Slobodu totiž podľa neho možno preferovať iba vtedy, ak veríme v iného človeka s jeho spoločenským i duchovným presahom.
Ak sa pozrieme, na akej viere a akom základe budujeme našu spoločnosť, potom je zrejmé, prečo nám to tak často škrípe.

Pavol TOMAŠOVIČ

Na Františkánskej sa už začína stavať

Zmluvu o dielo na výstavbu nájomného domu so 40 bytmi na Františkánskej ulici podpísalo mesto Trnava začiatkom októbra, zakladanie samotnej stavby sa malo začať už krátko po uzávierke tohto vydania Noviniek z radnice. „Žiaľ, stavenisko sa stalo pre niektorých nepoctivých občanov miestom divokých skládok, preto bolo nevyhnutné vypratať najprv odpadky a nánosy zeminy i stavebných sutín," povedal vedúci odboru investičnej výstavby Mestského úradu v Trnave Ing. Dušan Béreš.

Víťazom verejnej súťaže, kde boli najdôležitejšími kritériami výberu cena a termín realizácie, sa stala firma HRT, s. r. o., Trnava. Cena, ponúknutá touto firmou, je necelých 70 miliónov korún, pôvodné rozpočtové náklady projektu vychádzali na 85 miliónov. „Vďaka tejto cene sme sa v rámci poskytovania dotácie z Ministerstva výstavby a regionálneho rozvoja presunuli z 20-percentnej do 30 percentnej hranice a získame na bytovú časť domu nenávratnú dotáciu 12 miliónov korún. Ďalší zdroj financovania je úver zo Štátneho fondu rozvoja bývania, ktorý by mal pokryť skoro celú zostávajúcu časť nákladov. Zbytok uhradí mesto z vlastných prostriedkov," dodal Ing. Béreš.

Dom na Františkánskej bude polyfunkčný, na prízemí budú obchodné a administratívne priestory a parkoviská. Byty s jednou, dvomi alebo tromi izbami budú na hlavných podlažiach. Termín realizácie je stanovený do 30. júna 2006 so zámerom vysušiť ešte pred nesťahovaním budúcich nájomníkov zabudovanú vlhkosť z múrov. Tak sa predíde prípadnému vznikaniu pliesní, ako sa to stalo napríklad na Veternej ulici v Trnave, kde bola stavba ukončená v decembri a bez následného vysúšania hneď obývaná. *-eu-*

Byty aj na Clementisovej a Mozartovej

Výber dodávateľa stavby obytného súboru na Clementisovej ulici s 92 bytmi sa vo verejnej súťaži uskutoční v decembri tohto roka. „Už na začiatku januára by sme chceli podať žiadosť na Ministerstvo výstavby a regionálneho rozvoja SR a Štátny fond rozvoja bývania s cieľom získať na tento účel úver. Keby sa nám podarilo získať 30-percentnú dotáciu, predstavovalo by to pre mesto značnú sumu, ktorú by do výstavby nemuselo investovať z vlastných zdrojov," povedal vedúci odboru investičnej výstavby Mestského úradu v Trnave Ing. Dušan Béreš.

Obytný súbor má stáť na pozemku mesta v priestore zberných surovín a zberného dvora vedľa futbalového areálu. Tu vzniknú tri štvorpodlažné bytové domy, pri nich zeleň s fontánkou, parkovacie miesta i samostatná trafostanica. Súčasne s touto stavbou sa pripravuje projektová dokumentácia pre územné rozhodnutie na bytový dom na Mozartovej ulici na Prednádraží. Po získaní územného rozhodnutia bude pokračovať projektová príprava na ďalšom stupni a samotná výstavba by sa mohla začať koncom roka 2005. „Snahou mesta je riešiť toto územie vo väčšom celku, tzv. humanizáciou obytných sídlisk. To znamená, že chceme nielen stavať, ale aj skultúrniť jestvujúce prostredie, doplniť zeleň, prípadne malý parčík s fontánkou, vytvoriť dobré prístupové komunikácie a parkoviská. Jednoducho – na Mozartovej udržíme podobný štandard ako sme nasadili na Clementisovej," zdôraznil Ing. Béreš. *-eu-*

Zlepší sa kvalita záujmovej činnosti?

Mimoriadne veľkú odozvu na svoje ponuky záujmovej činnosti zaznamenali v Základnej škole na Námestí Slovenského učeného tovarišstva a v Základnej škole na Vančurovej ulici v Trnave, kde sa vrátili všetky vydané vzdelávacie poukazy. Dobré výsledky boli takmer vo všetkých trnavských základných školách, návratnosť poukazov sa pohybovala okolo 80 percent.

Formou vzdelávacích poukazov zavádza Ministerstvo školstva SR v tomto roku nový spôsob zainteresovania škôl i detí na záujmovej činnosti. Kým doteraz sa podobným aktivitám venovali predovšetkým centrá voľného času, základné umelecké školy a telovýchovné jednoty, na začiatku tohto školského roka mala každá škola možnosť ponúknuť prostredníctvom vzdelávacích poukazov spektrum záujmovej činnosti podľa vlastných možností, a to nielen svojim žiakom, ale aj žiakom iných základných i stredných škôl.

Významná zmena nastala aj v spôsobe financovania. Každý vrátený vzdelávací poukaz prináša školám do konca tohto kalendárneho roka 300 korún. „Očakávame, že by sa mohla čiastočne zlepšiť finančná situácia škôl i kvalita záujmovej činnosti. Reálny prínos tohto modelu však budeme môcť vyhodnotiť pravdepodobne až začiatkom budúceho roka, keď by sa mala aj hodnota poukazu zmeniť na 1 000 korún na jeden kalendárny rok," povedala vedúca odboru vzdelávania Mestského úradu v Trnave Ing. Zuzana Lančaričová. Podľa jej slov musí ponúkaná záujmová činnosť na školách spĺňať výchovno-vzdelávacie požiadavky určené platnou legislatívou, čo bude kontrolované aj zo strany ministerstva školstva.

„Model organicky zapadá aj do projektu Otvorené školy, kde sa dáva dôraz na využívanie škôl v širšej miere na všetky záujmové činnosti, ktoré tieto objekty umožňujú," dodala Ing. Lančaričová. *-eu-*

Za poznámku v ‚žiackej' počítačová učebňa

Vlado počas hodiny „rodil" a tým rušil. Udeľujem pokarhanie triednym učiteľom za neprimerané guľovanie dievčat. Keď som ju vyvolala k tabuli, vzala si cukríky a dala si do úst!!!

Vyslúžilo si už aj vaše dieťa za svoje počínanie v škole podobné „inteligentné" poznámky do žiackej knižky? Ak áno, nezúfajte, lebo vaša ratolesť má vďaka nim práve teraz reálnu nádej na veľký úspech. Šancu prebojovať sa až do slovenskej špičky v „poznámkológii" a zároveň vyhrať novú počítačovú učebňu ponúka do 26. novembra všetkým nádejným zberateľom poznámok súťaž Žiacka knižka 2004, ktorú vypísal Slovak Telecom.

Cieľom súťaže je naučiť deti zábavnou cestou pracovať s internetom a počítačom. Skvosty zo svojich žiackych knižiek môžu do súťaže prihlásiť všetci žiaci základných škôl, špeciálnych základných škôl a prvých štyroch ročníkov osemročných gymnázií na Slovensku. Vlastníci dvadsiatich „najšpičkovejších" poznámok z každej kategórie dostanú zaujímavý darček a víťaz každej kategórie dostane hodinky s USB flash pamäťou. Absolútny víťaz s najvtipnejšou poznámkou získa pre svoju školu novú počítačovú učebňu. Patrónom tejto neobvyklej súťaže je obľúbený „kakaovník", herec a moderátor Michal Rovňák.

Záujemcovia sa môžu prihlásiť prostredníctvom registračného formulára na www.ziackaknizka.sk, kde sú zverejnené všetky potrebné informácie o podmienkach súťaže. Na tejto webovej stránke sa môžu aj zapojiť do hlasovania o najvtipnejšiu poznámku. *-redakcia-*

Nové pobočky Knižnice Juraja Fándlyho

V priestoroch Základnej školy na Gorkého ulici v Trnave sa 6. októbra uskutočnilo otvorenie činnosti pobočiek Knižnice Juraja Fándlyho v nových priestoroch. Na malej slávnosti sa zúčastnili zástupcovia Trnavského samosprávneho kraja, mesta Trnava, riaditelia základných škôl a ďalší hostia.

Knižnica J. Fándlyho má v Trnave štyri pobočky, z nich tri sa počas letných mesiacov presťahovali. Zo sídliska Linčianska sa knižnica premiestnila na Tulipán, do ZŠ na Gorkého ulici. Z plavárne na Zátvore je knižnica presťahovaná na sídlisko Vodáreň, do ZŠ na Atómovej ulici. Na Prednádraží nájdu čitatelia knižnicu v ZŠ na Ulici K. Mahra. Štvrtá pobočka zostala v priestoroch ZŠ na Ulici I. Krasku v Modranke. Prestrihnutím stuhy symbolicky otvorili všetky tri nové pobočky Ing Viliam Kubányi, vedúci odboru kultúry Trnavského samosprávneho kraja, a Ing. Ľudovít Daučo, zástupca primátora mesta Trnava.

Ako vo svojom príhovore uviedol vedúci odboru kultúry TTSK Ing. V. Kubányi, pre zriaďovateľa knižnice je takýto deň, keď sa otvárajú naraz tri pobočky, výnimočný a veľmi príjemný. Veď v súčasnosti je pravdepodobnejšie, že sa takéto zariadenia musia zatvoriť. Zároveň poďakoval vedeniu mesta Trnava za pomoc a spoluprácu a knižniciam zaželal veľa spokojných čitateľov. *PaeDr. Emília DÍTEOVÁ*

Odpadu je viac, rastú výdavky na odvoz

Na odstraňovanie divokých skládok sa už v prvom polroku minulo takmer toľko, ako za celý minulý rok

Mimoriadny nárast nákladov na zber, prepravu a zneškodňovanie odpadu v meste Trnava zaznamenali v tomto roku na odbore komunálnych služieb mestského úradu. Na tento účel by malo byť k dispozícii v tomto roku 36 miliónov 361 tisíc korún, podľa doterajšieho vývoja sa však predpokladá, že skutočné výdavky dosiahnu 39 miliónov 844 korún, čo je až o 3 milióny 483 korún viac.

Na tomto stave sa veľkou mierou podieľa veľkorozmerný odpad z domácností, ktorý čoraz častejšie umiestňujú občania vedľa odpadových nádob na sídliskách, a nie na niektorom z priemyselných dvorov, ktoré sú na tento účel vytvorené. Deje sa tak aj napriek tomu, že podľa Všeobecne záväzného nariadenia (VZN) č. 171 o nakladaní s odpadmi v takom prípade ide o priestupok, za ktorý môže byť fyzická osoba sankcionovaná pokutou do 5 tisíc korún, právnická osoba až do 200 tisíc korún.

Ďalšiu pozoruhodnú položku v rozpočte tvoria „nesmrteľné" divoké skládky s rôznorodým obsahom, ktoré sa opakovane objavujú aj v historickom centre mesta. Jednu z nich „nainštalovali" neznámi spoluobčania na Michalskej ulici hneď na úvod tohtoročnej turistickej sezóny tak, aby nemohla ujsť zraku zahraničných návštevníkov a pravidelne sa starali o jej dopĺňanie (na fotografii). Ďalšia sa rozkladala na spojnici medzi Františkánskou a Štefánikovou ulicou len pár krokov od zachovaného objektu z najstaršej stredovekej mestskej zástavby, ktorý je unikátnou historickou pamiatkou v rámci celého Slovenska. Suma na odstraňovanie divokých skládok v Trnave bola už na konci júna 2004 takmer rovnako vysoká ako náklady na ten istý účel za celý rok 2003. *-eu-*

Primátor odpovedá na aktuálne otázky

Výstavba severného obchvatu, kruhová križovatka na Zelenečskej, termín ukončenia stavby horúcovodu na Študentskej, kritériá pre žiadosti o bývanie v budúcich nájomných bytoch na Františkánskej a Clementisovej ulici, výstavba predajne LiDL, ukončenie prenájmu lekárne na Hviezdoslavovej ulici – to boli témy, ktoré medzi občanmi Trnavy rezonovali v októbri. Odpovede na otázky, ktoré z nich vyplývajú, zazneli na televíznej diskusii s primátorom mesta Ing. Štefanom Bošnákom 12. októbra v priamom prenose. Novinky z radnice vám prinášajú ich prepis.

■ **Z tlačovej konferencie ministra hospodárstva Milana Ruska i z predloženého návrhu na schválenie vláde SR vyplýva, že v pripravovanom štátnom rozpočte na budúci rok sa podarilo nájsť financie aj na realizáciu trnavského severného obchvatu. Po mnohých mesiacoch príprav aj z vašej strany, prináša vynaložené úsilie prvé ovocie. Ak by bol štátny rozpočet schválený aj so sľúbenými financiami na severný obchvat, kedy predpokladáte začiatok, prípadne i ukončenie jeho výstavby?**

❏ *Prípravné práce na realizácii stavby zabezpečuje Slovenská správa ciest v Bratislave. V súčasnosti sa uskutočňuje územné konanie. Pretože povolenie v zmysle zákona vydáva mesto Trnava, je našou snahou pripraviť územné rozhodnutie v najkratšom možnom termíne. Pred samotným zahájením realizácie stavby je však potrebné ešte absolvovať proces prípravných prác počnúc majetkovo-právnym vysporiadaním pozemkov, cez prípravu dokumentácie pre stavebné povolenie a vydanie stavebného povolenia až po výber dodávateľa stavby. Z tohto dôvodu nie je zatiaľ možné určiť presný termín začatia výstavby severného obchvatu. Ak budú mať prípravné práce bezproblémový priebeh, je možné uvažovať o termíne začatia výstavby v roku 2006. Podľa rozsahu stavby investor uvažuje s časom výstavby asi 3 roky, kolaudácia sa však môže uskutočniť v etapách. Ak investor, Slovenska správa ciest, bude stavbu realizovať týmto spôsobom, prvý úsek by mohol byť otvorený skôr. Tým by došlo k odľahčeniu centra, hlavne Rybníkovej ulice, už v roku 2007.*

■ **Na Zelenečskej ulici sa v týchto dňoch začína výstavba kruhovej križovatky. Kedy bude ukončená, aké dopravné obmedzenia sa dotknú občanov a koľko financií si rekonštrukcia vyžiada?**

❏ *Ukončenie prestavby križovatky je v prípade priaznivých poveternostných podmienok reálne do 30. októbra tohto roku. Počas výstavby bude križovatka neprejazdná len v čase pokládky asfaltových kobercov. Uzávierka križovatky bola dohodnutá na dni od 25. do 27. októbra. Počas uzávierky bude doprava odklonená po súbežných komunikáciách, do Zelenča bude možné prejsť cez Modranku, kadiaľ budú vedené aj linky prímestskej autobusovej dopravy. O obmedzeniach v MHD budú cestujúci informovaní letákmi, umiestnenými v autobusoch a na dotknutých zastávkach.*

■ **Dopravné obmedzenie je v týchto dňoch aj na Študentskej ulici, kde sa vymieňa vykurovací systém. Kedy budú práce ukončené?**

❏ *Práce na realizácii horúcovodu v mestskej časti Špíglsál sa uskutočňujú v niekoľkých etapách. Takisto aj ukončenie prác bude etapovité. Celú výstavbu komplikovali skutočnosti, ktoré boli zistené v priebehu výstavby. Išlo hlavne o potrebu prekládok inžinierskych sietí, ktoré bránili realizácii horúcovodu v projektovanej trase. Ich poloha bola presne stanovená až po ich odkopaní. Časť komunikácie na Študentskej ulici vpravo, v smere jazdy na Hospodársku ulicu, bude prejazdná od 30. novembra. Druhá časť bude prejazdná od 16. decembra 2004.*

foto: -eu-

■ **Nepožiadalo mesto pri tejto príležitosti Slovenskú správu ciest, aby zrekonštruovala aj križovatku Študentská – Hospodárska?**

❏ *Výstavbou horúcovodu prestane plniť svoju funkciu parovod, ktorého šachta je v tejto križovatke. Pretože zámerom investora – TaT je tieto šachty odstrániť, Mesto Trnava v súčinnosti s TaT a vlastníkom cesty I/51 Z na Hospodárskej ulici navrhlo zrekonštruovať celú križovatku. Prípravné práce sa už začali, samotnú rekonštrukciu, ktorá musí byť realizovaná pod úplnou uzávierkou križovatky, však komplikuje množstvo dopravných obmedzení v spádovom území. V prípade, že dodávateľ stavby spolu s investorom nájdu optimálne riešenie pre realizáciu stavby, budú práce vykonané do konca novembra tohto roka.*

■ **Kedy a kde sa budú môcť prípadní záujemcovia uchádzať o bývanie v nájomných bytoch na Františkánskej a Clementisovej ulici?**

❏ *Musia byť známe všetky zdroje financovanie výstavby. Tí, čo poskytnú finančné prostriedky na výstavbu bytov, stanovia podmienky, ktoré musí mesto dodržať. Keď budú tieto podmienky známe, na návrh bytovej komisie mestské zastupiteľstvo schváli kritériá prijímania žiadostí. Po ich schválení si budú môcť občania podať žiadosť. Tieto budú zverejnené v mestskej tlači, mestskom rozhlase, mestskej televízii, atď.*

■ **Kde bude stáť nová predajňa LiDL?**

❏ *Výstavba predajne potravín LiDL bola povolená na Ulici Vl. Clementisa, LiDL Slovenská republika v.o.s., Bratislava zároveň prostredníctvom MŽP predložil na vyjadrenie zámer „Predajňa potravín LiDL Trnava, Hospodárska ulica" v súvislosti s posudzovaním vplyvov na životné prostredie.*

■ **Na Hviezdoslavovej ulici v zmluvnej lehote ukončila prevádzku lekáreň. Mestská rada sa rozhodla tieto priestory ponúknuť do výberového konania. Aké kritériá sú pri podobných priestoroch dôležité z pohľadu mesta?**

❏ *Pri posudzovaní podobných priestorov na prenájom už niekoľko rokov presadzujeme postup, ktorý je z hľadiska uchádzačov najspravodlivejší a najlepšie eliminuje presadzovanie skupinových záujmov. Správa mestského majetku vykonáva výber uchádzačov na základe najvyššej ponúknutej ceny a efektívneho využitia priestorov. V odôvodnených prípadoch, ako je zabezpečenie základných potrieb obyvateľom, sa prihliada na túto skutočnosť. Takto sa postupovalo aj pri lekárni na Hviezdoslavovej ulici. Vzhľadom na ukončenie zmluvnej doby na prenájom bol priestor ponúknutý do výberového konania. Obe strany, prenajímateľ i nájomca, vzhľadom na podpísanú deväťročnú zmluvu vedeli o ukončení nájmu k stanovenému dátumu.*

(skrátený prepis, odpovede opisujú situáciu v čase uskutočnenia televíznej besedy)

Pohľady na život a dielo Andreja Hlinku

Spomienkový večer o živote a diele politika, kňaza a národovca Andreja Hlinku (1864–1938) z príležitosti 140. výročia narodenia pripravilo 1. októbra Kresťanskodemokratické hnutie v Trnave. Slávnostný večer v Zrkadlovej sieni Mestského divadla mal charakter odborného seminára. Odborné prednášky priniesli početné nové poznatky zo života „otca národa“, ktoré prispievajú k správnemu chápaniu a hodnoteniu autonomistického hnutia v dejinách Slovákov, v ktorom Andrej Hlinka bol vodcovskou osobnosťou.

Súhrnný aktuálny pohľad „Andrej Hlinka ako politik“ pripravil Doc. PhDr Milan Katuninec, PhD. z Filozofickej fakulty Trnavskej univerzity. Dôvernú znalosť diela a odkaz A. Hlinku využil vo svojej prednáške JUDr. Pavol Hrušovský, predseda Národnej rady Slovenskej republiky. V detailoch menej známy, avšak mimoriadne významný vzťah „Andrej Hlinka a americkí Slováci“ priblížila prednáška Doc. PhDr. Františka Bielika, CSc., vedúceho Katedry politológie na Trnavskej univerzite. Reprodukcia prejavu Andreja Hlinku oživila hlas známeho, obdivovaného rečníka.

Spomienkový večer tiež sumarizoval vzťah A. Hlinku k Trnave, ktorý bol dlhoročným predsedom Spolku svätého Vojtecha a Trnavu pravidelne navštevoval. Ocenením sochárskeho majstrovstva Jána Koniarka bolo menovanie za oficiálneho portrétistu Andreja Hlinku, viaceré spodobenia nájdeme v stálej expozícii Galérie Jána Koniarka.

V roku 1921 sa v Trnave odohrala dnes už zabudnutá tragická udalosť. Na Valnom zhromaždení Kresťanského združenia roľníkov na nádvorí budovy Adalbertínum boli účastníci napadnutí politickými protivníkmi. Pri ochrane Andreja Hlinku boli zranení viacerí roľníci z trnavského okolia. Sedliak Štefan Mikuš z Ratkoviec na tretí deň zraneniu podľahol. Na pamiatku tejto udalosti bola na Univerzitnom námestí odhalená socha „Sedliak Mikuš“, ktorej autorom bol akademický sochár Ján Hučko. Priebeh tejto smutnej udalosti priblížil Milan Mikuš, vnuk zabitého roľníka.

V umeleckej časti večera zazneli verše Andreja Žarnova, piesne M. Schneidera Trnavského spieval operný spevák Daniel Čapkovič. Účastníci položili veniec vďaky k pamätnej tabuli na budove Spolku sv. Vojtecha. *MUDr. Bohumil CHMELÍK*

„Dómsky“ zbor koncertoval v Mariazelli

Členovia Rímskokatolíckeho cirkevného hudobného spolku sv. Mikuláša reprezentovali Trnavu 2. októbra v rakúskom Mariazelli na stretnutí katolíckych notárov z Českej republiky, Poľska, Maďarska, Rakúska, Slovinska, Chorvátska, Francúzska a Slovenska, ktoré usporiadali Rakúska notárska komora a Notárska komora SR. Stretnutie sa uskutočnilo v duchu idey Kristus – nádej Európy, rovnako ako tohtoročné Stredoeurópske katolícke dni.

Trnavskí speváci a hudobníci so svojím dirigentom Ladislavom Vymazalom neboli v Mariazelli náhodou, pozvanie dostali na základe úspešného minuloročného koncertu na Arcibiskupskom úrade. V zaplnenej Bazilike národov interpretovali sklady v latinskom, slovenskom, poľskom i maďarskom jazyku. Časť z nich naštudovali zvlášť pre túto príležitosť. *-redakcia-, foto: R. Jalovec*

Viac vínnych pivníc, bohatšie zážitky

Zdá sa, že stačil minuloročný úvodný ročník Dňa vínnych pivníc v Trnave, aby vstúpil do povedomia Trnavčanov ako zaujímavá akcia, príjemne ozvláštňujúca spoločenský život v meste. Návšteva pivníc, bolo ich vtedy prakticky šesť, priniesla nemálo nových vinárskych skúseností a potvrdila, že víno zaslúžene patrí medzi kultúrne nápoje, ktoré môžeme konzumovať s pôžitkom i rozumom. Nový ročník tohoto podujatia, ktorý sa uskutoční v sobotu 6. novembra od 13.00 do 21.00 h, prináša viac pivníc, a preto organizátori Mesto Trnava a Vincech – Trnavský spolok priateľov vína dúfajú, že bohatšie budú aj zážitky návštevníkov.

Do gotickej pivnice Spolku sv. Vojtecha, do starobylých trnavských pivníc na Kapitulskej ulici, či už patriacich hotelom London, Phoenix, Dream, alebo súkromným osobám, do pivnice hotela Barbakan, Západoslovenského múzea a Akadémie vzdelávania i vinoték U sv. Urbana a Dobrý pocit sú opäť pozvaní producenti kvalitného vína z viacerých zaujímavých oblastí Slovenska, ba aj z Moravy. Snahou je umožniť degustovať aj také vína, ktoré nemajú svoj domov priamo pod Malými Karpatami. Účasť na tomto, svojím spôsobom jedinečnom podujatí, má jedinú podmienku – zakúpenie vínneho pasu. Ten každému umožní zorientovať sa, nasmerovať svoje kroky do správnych pivníc a ochutnať vína od všetkých zúčastnených producentov. V cene je aj príležitostný degustačný pohárik s logom podujatia a bonus na zakúpenie vína. Dobrú chuť i náladu!

-kš- (podrobné informácie na poslednej strane obálky)

Keď platíte pokutu, žiadajte si ústrižok!

Trestné oznámenie pre dôvodné podozrenie zo spáchania trestného činu zneužívania právomocí verejného činiteľa podal náčelník Mestskej polície v Trnave Mgr. Igor Keleši na dvoch príslušníkov mestskej polície.

Dôvodom bola medializovaná udalosť, podľa ktorej spomínaní príslušníci MsP vyrubili redaktorovi verejnoprávnej televízie Jurajovi Mravcovi 17. septembra 2004 na Hviezdoslavovej ulici pokutu vo výške 800 korún za porušenie zákazu státia. Juraj Mravec doložil svoje tvrdenie 8 ústrižkami pokutových blokov a udalosť bola zdokumentovaná aj televíznou technikou.

V počítačovej evidencii bolo následne zistené, že priestupok bol síce riadne zaevidovaný, ale podľa tejto evidencie bola zaň uložená pokuta nie 800, ale iba 200 korún. Ďalším skúmaním sa zistilo, že blokové pokuty s rovnakými číslami blokov ako boli na ústrižkoch, ktoré predložil Juraj Mravec, vyrubili tí istí príslušníci MsP 17. septembra za dopravné priestupky dvom iným občanom, jednému z nich vo výške 200 korún, druhému 400 korún. Ako sa dostali tieto pokutové bloky do rúk televízneho redaktora, nevedeli vysvetliť. Najpravdepodobnejším vysvetlením celého prípadu však zatiaľ je, že úmyselne uviedli nepravdivé údaje do úradných tlačív s cieľom získať finančný prospech. Z dôvodu vážneho porušenia pracovnej disciplíny bol s oboma príslušníkmi MsP okamžite ukončený pracovný pomer.

Podľa slov zástupcu náčelníka polície Jozefa Tyka je počítačová evidencia presná a hlboká, no aj napriek tomu sa tejto forme zneužívania právomoci verejného činiteľa nedá zo strany polície predísť. „Sme ľudia, aj medzi nami sa môžu nájsť nečestní. Jedinou účinnou formou prevencie je preto spolupráca s občanmi, ktorí by si mali vždy vyžiadať a odložiť ústrižok pokutového bloku a v prípade akýchkoľvek nejasností konzultovať situáciu priamo u nás,“ povedal Jozef Tyko. *-eu-*

Ľudia a udalosti v histórii Trnavy november 2004

1. 11. 1864 ► V Trnave sa narodil Ľudovít SCHLESINGER, matematik a univerzitný profesor pôsobiaci na univerzitách v Berlíne, Bonne, Kluži, Budapešti a Giessene (140. výročie).

4. 11. 1859 ► V Trnave sa narodil kovolejár a zvonolejár Teodor FISCHER (145. výročie).

6. 11. 1969 ► V Šali umrel trnavský rodák Fraňo SVOBODA, učiteľ, redaktor a spisovateľ pre mládež, ktorý používal pseudonym F. S. Trnavský (35. výročie).

7. 11. 1769 ► dekrétom cisárovnej Márie Terézie bola založená Lekárska fakulta Trnavskej univerzity (235. výročie).

7. 11. 1904 ► V Trnave bol slávnostne odovzdaný svojmu účelu pavilón infekčných chorôb a ďalšie nové objekty nemocnice (100. výročie).

7. 11. 1924 ► V Trnave sa narodila poetka Agao DUNAJSKÁ, vlastným menom Anna Gromová, ktorá pôsobila vo Francúzsku, kde aj umrela (80. výročie).

9. 11. 1694 ► V Holíči sa narodil pedagóg a náboženský spisovateľ Imrich TOLVAI, profesor Trnavskej univerzity, riaditeľ jej tlačiarne a autor Dejín Trnavskej univerzity (310. výročie).

10. 11. 1729 ► V Trnave umrel titulárny biskup a náboženský spisovateľ Michal MÉREI (275. výročie).

10. 11. 1924 ► V Opoji sa narodil stredoškolský profesor, rezbár a básnik František HLAVIČKA, pôsobiaci v Trnave (80. narodeniny).

12. 11. 1774 ► Trnavský magistrát na svojom zasadnutí rokoval o nariadení dvornej kancelárie o úprave potoka tečúceho okolo univerzitných budov (230. výročie).

12. 11. 1869 ► Arcibiskup J. Simor schválil stanovy Spolku sv. Vojtecha a tým vlastne potvrdil jeho založenie (135. výročie).

14. 11. 1914 ► V Kátlovciach sa narodil básnik a kňaz Paľo OLIVA, vl. menom Ušák, absolvent trnavského gymnázia (90. výročie).

16. 11. 1244 ► Kráľ Belo IV. pridelil Trnavčanom zem Parná (760. výročie).

16. 11. 1894 ► V Bratislave umrel architekt a projektant Ignác FEIGLER, staviteľ budovy bývalého Učiteľského ústavu uršulíniek v Trnave (110. výročie).

16. 11. 1929 ► V Trnave bol slávnostne odhalený pomník padlým v I. svetovej vojne, dielo akademického sochára Jána Koniarka (75. výročie).

20. 11. 1924 ► V Trnave sa narodil filmový kameraman Jozef RUŽIČKA, ktorý nakrútil viacero dokumentárnych a animovaných filmov (80. výročie).

21. 11. 1924 ► V Trnave sa narodil chemik a odborný publicista Jaroslav ČÍHALÍK, profesor Karlovej univerzity v Prahe (80. výročie).

23. 11. 1809 ► V Budíne umrel lekár a prírodovedec Jakub Jozef WINTERL, bývalý profesor Trnavskej univerzity a dekan jej lekárskej fakulty (195. výročie).

23. 11. 1929 ► V Trnave slávnostne odhalili Pomník padlým, dielo akademického sochára Jána Koniarka (75. výročie).

24. 11. 1859 ► V Bratislave umrel biskup Jozef RUDŇANSKÝ, trnavský rodák, literárny pracovník a podporovateľ Slovenského povstania (145. výročie).

27. 11. 1844 ► V Moravskom Jáne sa narodil národný buditeľ, redaktor a básnik Andrej KUBINA, ktorý pôsobil ako správca SSV v Trnave (160. výročie).

28. 11. 1824 ► V Dolných Držkovciach sa narodil básnik, dramatik a historik Slovenského povstania Mikuláš DOHNÁNY, ktorý pôsobil ako redaktor Slovenských pohľadov v Trnave, kde aj umrel (180. výročie).

(P.R.)

Tajomstvo lekárne na Štefánikovej ulici

Ako sa volal lekárnik, ktorý tu pôsobil v druhej polovici 18. storočia?

Bol uplakaný a hmlistý novembrový večer roku 1784. Zmrákalo sa, vlhký chlad zaliezal do kostí. Trnavské ulice boli už pusté, len kdesi v diaľke občas clivo zavyl pes. Ticho na Forum civitatis odrazu rozťal zvuk krokov. Zneli čoraz hlasnejšie, bližšie, tajomne znásobované ozvenou od múrov okolitých meštianskych domov. Pri mestskej veži sa z franforcov hmly začala vynárať silueta muža. Náhlivo zahol na Platea longa superior, a po chvíli sa zastavil pred vchodom do lekárne. Niekoľkokrát netrpezlivo zabúchal. Zvnútra najprv zazneli šuchotavé kroky, potom sa dvere so škripotom pootvorili. Mihotavé svetlo sviečky sa v prievane ihneď roztancovalo a na tvárach lekárnika i neskorého návštevníka kúzlilo diabolské i komické grimasy. Napriek pozdnej hodine lekárnik najprv zdvorilo kývol hlavou na pozdrav, a potom sa opýtal: „Čím vám môžem poslúžiť?“

Tento čriepok z nekonečne rozmanitého kaleidoskopu ľudských osudov je vytvorený s pomocou fantázie. Je však možné, že podobný zlomok príbehu sa naozaj v 18. storočí na tomto mieste v Trnave odohral...

„Od februára 2004 sme robili archeologický výskum na Štefánikovej ulici 5 v interiéri meštianskeho domu, v ktorom sa uskutočňovala celková rekonštrukcia objektu,“ začal svoje rozprávanie archeológ Západoslovenského múzea Jozef Urminský. Vlastník domu sa rozhodol, že urobí nový vstup do pivnice spod schodiskového priestoru, v ktorom bola pôvodne žumpa z 18. a 19. storočia. Vyťaženie zeminy vo februári a v marci prinieslo nečakaný objav – predmety poukazujúce na pôsobenie lekárnika v tomto dome.

„Keď sme nález podrobne inventarizovali, ukázalo sa, že obsahuje väčšie množstvo sklenených ampuliek, niektoré z nich ešte zapečatené a signované pečaťami výrobcov,“ pokračoval Jozef. Nádobky boli zväčša dovezené zo zahraničia, pravdepodobne z Rakúska, alebo aj z oblasti Švajčiarska. Našlo sa tam aj veľké množstvo majolikových predmetov, rôzne dózy na masti od úplne najmenších až po väčšie tvary, taniere, ktoré tvorili súčasť jedálenskej súpravy. Pochádzali z holíčskej manufaktúry, rovnako ako niekoľko nočníkov, ktoré sa v lekárni používali. Súčasťou nálezu bol aj starý viedenský porcelán, veľmi vkusne zdobený rastlinnými a vtáčími motívmi. Našla sa tiež posthabánska keramika, džbány a taniere veľmi vkusne zdobené rastlinným ornamentom a jedna miska datovaná do roku 1707 s motívom kríža.

Mimoriadne pozoruhodné sú dva barokové poháriky z mliečneho skla s uškom a efektným, hnedastou zlatou farbou namaľovaným motívom kráčajúceho šľachtica s paličkou a fajkou pri akomsi kostole.

„Sú to prvé nálezy tohto typu z Trnavy, čo dokazuje, že majiteľ bol naozaj veľmi zámožný. Materiál je neskorobarokový a predstavuje unikátnu kolekciu,“ zdôraznil Jozef. „Veľmi pozoruhodný je tiež mažiarik s tĺčikom vyrobený z kameniny, v ktorej sú polodrahokamy – české granáty. Podľa vyjadrenia nášho geológa RNDr. Miroslava Hornáčka táto hornina pochádza z oblasti východných alebo severných Čiech a bežne bola spracovávaná. Granáty v mažiariku však nemali ozdobný charakter, šlo skôr o náhodu, že ich práve tento kus materiálu obsahoval.“

V náleze bola ešte sedemdielna súprava klasických hranatých pohárov, brúsená štvorhranná fľaša s previsnutým okrajom a ďalšie fľaše, ktoré mohli slúžiť rovnako v domácnosti ako v lekárni. Našla sa aj fajka, ktorá podľa značky tiež pochádza z územia Rakúska. Okrem toho bolo v zásype žumpy veľké množstvo črepov z ďalších nočníkov z bežnej hrnčiny a niekoľko kovových predmetov – rôzne stavebné kovania.

Zjavne nešlo len o predmety, ktoré majiteľ používal v lekárni, ale aj o súčasti vybavenia jeho domácnosti. Niekedy v druhej polovici 18. alebo začiatkom 19. storočia ktosi túto domácnosť aj s lekárňou likvidoval a všetko hodil do žumpy. Mnoho vecí zostalo nepoškodených, dokonca v niektorých fľaštičkách boli ešte medikamenty. Na jednej z nádob je švajčiarsky kríž. To spoločne s faktom, že šlo o kameninovú a nie sklenenú nádobu, naznačuje, že v nej mohol byť bylinný extrakt importovaný zo Švajčiarska, ktorý musel byť chránený pred účinkami svetla. Ťažko predpokladať, že by takéto neporušené nádoby aj s obsahom vyhodil samotný lekárnik. Pravdepodobne sa tak stalo až po jeho smrti alebo odchode.

Odpoveď na otázku, aké lieky boli v nádobkách, zatiaľ nepoznáme. Podľa nepublikovanej informácie sa však pred niekoľkými rokmi našlo veľké množstvo zapečatených medikamentov aj v Banskej Štiavnici. Rozbory údajne ukázali, že mnohé preparáty obsahovali síru, alebo šlo o rôzne dezinfekčné prostriedky na hojenie rán.

Je zvláštne, že aj keď bola v našom meste už od stredoveku veľmi intenzívna tradícia lekárov, lekárnictva, chirurgov, olejkárov a ránhojičov, doteraz sa pri archeologických výskumoch nenašli po nej žiadne stopy. Nález na Štefánikovej ulici 5 je prvý svojho druhu v Trnave a na Slovensku je výskum lekárnických predmetov v začiatkoch. Bude preto potrebné hľadať analógie v okolitých krajinách – Rakúsku, Švajčiarsku, Nemecku, Česku a pátrať v archívoch, aby sme sa dozvedeli, čo nám vlastne tieto nálezy naznačujú, aké obchodné kontakty lekárnik zo Štefánikovej mal, ktoré lieky či ich komponenty dovážal a odkiaľ, ktoré lieky vyrábal sám. To všetko zatiaľ zostáva tajomstvom, rovnako ako jeho meno. Nie je vylúčené, že archívne materiály obsahujú údaje, ktoré by nás doviedli k pravde. Nasledujúci stručný prierez históriou trnavských lekární nám však hovorí, že pri určovaní mena lekárnika zo Štefánikovej ulice si pravdepodobne zatiaľ môžeme iba hodiť korunou...

Prvé údaje o lekárnikoch v Trnave pochádzajú zo 16. storočia, keď v daňovom zozname z roku 1556 figurujú traja civilní lekárnici – Osvald, Heinrich a Mikuláš. Počet je pomerne vysoký, viac lekární nebolo v tomto období ani v Bratislave. Jedna z troch trnavských lekární bola v budove radnice. Jej majiteľ, pravdepodobne lekárnik Osvald, platil za ňu nájomné mestskej rade, čo dosvedčujú záznamy z rokov 1566 – 1585. Zrejme vzhľadom na výhodné umiestnenie lekárne platil aj najvyššiu daň – až 7 zlatých. Jeho „kolega“ Mikuláš platil 2 zlaté a Heinrich iba 50 denárov. Mená ďalších dvoch trnavských lekárnikov zo 16. storočia sú uvedené v najstaršom písomnom doklade listinného charakteru o lekárnikoch v Trnave zo 17. septembra 1585, v ktorom arciknieža Ernest nariaďuje mestu Trnava, aby rozriešilo spor medzi lekárnikom Haberkornom a lekárnikom Stupanom.

Aj v 17. storočí mala Trnava tri civilné lekárne, v súvislosti so založením Trnavskej univerzity v roku 1635 tu však bola zriadená aj prvá rehoľná lekáreň na Slovensku – jezuitská lekáreň, ktorá slúžila univerzite i verejnosti. Rehoľnú lekáreň viedol vždy páter alebo fráter – vyučený lekárnik. Keď v roku 1710 postihol Trnavy a okolie mor, jeden z nich, fráter Ferdinand Tindell, S.J., sám chodil medzi chorých a podával im lieky. Na svoju obetavosť doplatil životom.

Vrchol rozvoja trnavských lekární v 17. storočí predstavovala lekáreň Imricha Feketeho. Vo fondoch Miestodržiteľskej rady v Maďarskom krajinskom archíve v Budapešti je zachovaný jeho unikátny vlastný receptár s popismi receptov, návodmi na prípravu, použitie i dávkovanie liekov, ktorý je dôležitým prameňom poznania medicínskej a farmaceutickej praxe svojej doby.

Vzácne informácie o vtedajších liekoch by nám mohol poskytnúť aj v Trnave a pravdepodobne i na Slovensku prvý tlačou vydaný katalóg liekov od lekárnika Hieronyma Petzelta z roku 1736. Podobné katalógy vydali o 11 rokov neskôr aj traja trnavskí lekárnici Jozef Pinka – majiteľ lekárne U zlatého jednorožca, Tomáš František Puff – majiteľ lekárne U zlatého orla a Anton Zechner – majiteľ lekárne U čierneho medveďa. Významný posun nastal v 18. storočí aj v oblasti vzdelávania lekárnikov, keď v roku 1759 vyšlo nariadenie, podľa ktorého musel budúci lekárnik podstúpiť najprv skúšku pred mestským lekárom. Zdravotnícky poriadok Generale normativum z roku 1771 platný v celej habsburskej monarchii však už prikazoval, že aj lekárnici patria pod právomoc univerzity.

Základy vysokoškolského štúdia lekárnictva v Uhorsku boli položené práve v Trnave, keď aj podľa dodatku k Štatútu lekárskej fakulty Trnavskej univerzity z 12. septembra 1771 sa museli lekárnici, ktorí chceli viesť lekáreň, podrobiť skúške na lekárskej fakulte. Kurz trval spočiatku iba tri mesiace, v roku 1774 bol predĺžený na jeden rok. Po absolvovaní praxe v lekárni kandidáti navštevovali prednášky a praktické cvičenia z chémie, botaniky a náuky o liekoch. Samozrejmou podmienkou bola znalosť latinského jazyka. Farmácia sa študovala na katedre chémie a botaniky u prof. Jakuba Winterla a na katedre fyziológie a farmakológie u prof. Adama Ignáca Prandta. Dôležitú súčasť štúdia tvorila botanika, študenti chodievali často s vedúcim katedry spoznávať liečivé rastliny rastúce v okolí Trnavy.

Prvým lekárnikom, ktorý získal titul magistra farmácie v roku 1771, bol vtedajší majiteľ lekárne U čierneho medveďa Jozef Novák. Podľa údajov z podrobnej vizitácie v roku 1768 túto lekáreň kúpil od Martina Dévayho. O tri roky neskôr, v roku 1774, kúpil aj inventár jezuitskej lekárne, ktorá bola vtedy rovnako ako všetky jezuitské lekárne v Uhorsku nariadením miestodržiteľskej rady zrušená. Pretože v roku 1762 jestvovali už v Trnave iba dve civilné lekárne, práve Jozef Novák mohol byť aj majiteľom predmetov, ktoré boli vo februári 2004 nájdené pri archeologickom prieskume v dome na Štefánikovej ulici 5. Zmätok do situácie vnáša údaj, že lekáreň U čierneho medveďa, ktorú od roku 1768 vlastnil, jestvovala v Trnave až do 20. storočia, ale v čase, keď došlo k jej znárodneniu a presťahovaniu, sídlila na Trojičnom námestí (vtedy Gottwaldovom).

Druhým lekárnikom, ktorý pôsobil v Trnave súčasne s Jozefom Novákom v období, do ktorého spadá nález na Štefánikovej, bol Leopold Schrootenbach, majiteľ lekárne U zlatého jednorožca. Táto lekáreň tiež jestvovala v Trnave až do znárodnenia, keď bola presťahovaná do Budmeríc. Nie však zo Štefánikovej, ale z Hlavnej ulice...

text a foto: Elena URSINYOVÁ

pramene:

Mgr. Jozef Urminský (ústne)

Emil Schwarc: Príspevok k dejinám trnavských lekární v období feudalizmu (TRNAVA, okres a mesto, zost. PhDr. Jozef Šimončič, 1980)

Hadrián Radváni: výpisky z archívnych materiálov jezuitov, z archívu mesta

Trnavské cintoríny dnes a v minulosti *II.časť*

II. ZANIKNUTÉ CINTORÍNY

1. Najstarší známy cintorín bol okolo farského Kostola sv. Mikuláša. Nepoznáme začiatky vzniku, ale bolo to tak už iste v 11. storočí.
Po rozhodnutí o zriadení nového cintorína za mestom (tzv. Starý cintorín za cukrovarom) 7. septembra 1747 sa prestalo tu pochovávať. Niektoré hrobky ešte zostali a postupne boli odnášané kríže, náhrobníky a ďalšie časti hrobov. Aj okolitý múr bol rozobraný v roku 1770.
2. „Starý" cintorín
Od roku 1747 bol zriadený za potokom medzi Trstínskou cestou a ulicou Pri Kalvárii. Cintorín mal pôvodne vyššiu murovanú ohradu. Pri južnom vchode boli sochy sv. Vendelína a Severína z roku 1761, v cintoríne sochy sv. Hieronýma a sv. apoštola Petra. V roku 1930 tu bola postavená krypta Mons. Alojzom Zelligerom, miestnym farárom, kanonikom. Nad viacerými hrobmi boli zhotovené pomníky. Tu mali zakúpené miesta aj viaceré rehoľné spoločnosti.
Za socializmu bol cintorín zrušený, keď predtým boli mnohé náhrobné kamene a pamätníky poškodené, ba aj porozbíjané. Mesto tu naplánovalo park, ale pre neprístupnosť a živú dopravu sa nepremyslený plán neuskutočnil.
3. Pri regulácii a stavbe novej cesty vedľa Kostola P. františkánov v roku 1936 boli vykopané základy pravdepodobne pôvodného kostola (benediktínskeho?). Aj tu sa našlo mnoho ľudských kostí.
4. V tom čase boli odkryté aj základy kruhového karneru s kosťami pri spomínanom kostole.
5. Tzv. „Morový" cintorín na Kopánke v priestore okolo kaplnky bol založený v roku 1710 počas veľkého moru. Ešte v rokoch 1940 – 1945 bolo tu viacej kamenných tabulí už s málo čitateľnými textami, mnohé s označeným letopočtom 1710.
6. Podobne bol morový cintorín aj za hradbami, pri ceste do Modranky.
7. V miestach, kde je dnes evanjelická a. v. fara, boli v rokoch 1922 – 1923 nájdené a odkryté miesta s ľudskými kosťami. Pravdepodobne šlo o starší cintorín z 15. alebo 16. storočia.
8. Za Hornou bránou (pri ceste do Trstína) bol do roku 1794 evanjelický a. v. cintorín.
9. Židovský cintorín bol pôvodne za mestskou bránou (Lovčickou, pri Západoslovenskom múzeu). Niektoré náhrobné kamene boli zamurované z vonkajšej strany mestských hradieb.
10. V roku 1801 bol Židovskou náboženskou obcou odkúpený pozemok v Kamennom mlyne, kde boli premiestnené náhrobné dosky a ďalšie zachovalé pamätné tabule zo skôr spomínaného miesta mestských hradieb.

III. KRYPTY

1. Pod farským Kostolom sv. Mikuláša bolo viacej krýpt. Do niektorých viedli otvory priamo zo svätyne, alebo z hlavnej i z niektorých bočných lodí. Pochovaní v kryptách mali väčšinou označenia doskami a tabuľami na dlažbe, alebo epitafy na stenách svätyne a v bočných lodiach.
V rokoch 1762 – 1763 boli všetky krypty zamurované a viac sa tu nepochovávalo.

2. Krypta pod kaplnkou Panny Márie Trnavskej (foto) bola zriadená kanonikom Andrejom Kürtösim v roku 1717. V roku 1741 po stavbe mariánskej kaplnky bol zhotovený do krypty nový vchod – na západnej strane kaplnky. Táto krypta má jednu dlhšiu chodbu vedúcu pod Jeruzalemskou ulicou a jednu krátku smerom ku kostolu.
3. Pod niekdajšou kaplnkou sv. Juraja, kde je dnes sakristia Dómu sv. Mikuláša, bola krypta, v ktorej sa pochovávalo do roku 1618.
4. Krypty boli aj v bývalom kláštore klarisiek do roku 1782. Pracovníci Západoslovenského múzea v rokoch 1990 – 1998 tu robili výskumy.
5. Medzi Kostolom sv. Mikuláša a Arcibiskupským palácom bol postavený pôvodne karner (1498), neskôr postupne vybudovaný Kostol sv. Michala Archanjela. Tu boli pochovaní členovia rodu Holých, neskôr aj viacerí správcovia kostola.
6. V priestrannej krypte pod Kostolom sv. Jakuba st. (františkánsky) boli pochovávaní členovia rádu, ale aj niektorí kanonici a dobrodinci kláštora. Vchod je vľavo od portálu kostola.
7. Pod katedrálnym Chrámom sv. Jána Krstiteľa boli zriadené dve krypty. Jedna je pod svätyňou chrámu, kde boli pochovaní členovia rodu Esterháziovcov, v krypte pod kostolnou loďou boli pochovaní členovia Spoločnosti Ježišovej. Do krýpt sa vchádzalo otvorom zo svätyne. Otvor je zakrytý veľkou kamennou doskou s pamätným nápisom z roku 1700.
8. Pod Kostolom Najsvätejšej Trojice (jezuitský) je krypta, v ktorej sa pochovávalo až do roku 1850. V krypte je barokový stĺpový oltár. Pôvodný vchod z kostola bol zamurovaný a ostal len vchod z ulice cez otvor v prízemí.
9. V krypte pod Kostolom sv. Jozefa (paulínsky) boli pochovaní členovia rádu sv. Pavla pustovníka a niektorí dobrodinci.
10. Krypta pod Kostolom sv. Anny (uršulínsky) slúžila na miesta odpočinku členiek rádu sv. Uršuly od roku 1738. Keď mestská rada v roku 1870 zastavila pochovávanie do kostolných krýpt, na žiadosť uršulínok povolila v tejto krypte ďalšie pochovávanie. Zmienky v tlači, akoby tu boli bývali ostatky sv. košických mučeníkov, nie sú pravdivé.
V pripravovanej práci o trnavských cintorínoch a kryptách by sme radi urobili bližšie popisy aj s uvedením niektorých mien pochovaných, pričom zostáva otázne, čie mená uviesť a v akom poradí. To však bude záležitosťou autora s vydavateľstvom. *H.R.*

Šesťdesiate výročie trnavskej novény

Od roku 1710 si každoročne uctievame Pannu Máriu trnavskú. Spočiatku to boli jednotlivé dni (21. november), po roku 1938 trojdňové pobožnosti a od roku 1944 deviatniky (13. – 21. november).
Keď nazrieme do dejín milostivého obrazu, zistíme, že pochádza z Ríma, z Kostola sv. Alexeja a Bonifáca, kde tamojší obraz dal namaľovať a do Trnavy priniesol František Forgáč, neskorší arcibiskup a kardinál (1607 – 1615). F. Forgáč, pôvodne protestant, bol v polovici 16. storočia v Ríme v sprievode kniežaťa Báthoryho. Zostal v Ríme, kde konvertoval a dal sa na štúdium teológie.
Obraz na dreve maľovaný v roku 1663 slzil. Bolo to v auguste, pred príchodom tureckých vojsk na naše územie. O 45 rokov neskôr mariánsky obraz opäť slzil a potil sa krvou tri dni – 5. júna, 10. a 11. augusta roku 1708. Nevysvetliteľnú udalosť skúmala cirkevná

komisia, ktorá pod prísahou vypočula 32 očitých svedkov. Záznamy boli napísané 27. novembra toho roku. Na tomto základe arcibiskup kardinál Kristián August 19. decembra povolil verejnú úctu.

Po dvoch rokoch (1710) postihol Trnavu a okolie mor, ktorý sa nebezpečne rozšíril. Nepomohli nijaké opatrenia mesta, ani zdravotnícke. Niektoré domy doslova vymreli. Keď nebolo nádeje a mnohých sa chytalo zúfalstvo, mestská rada 20. novembra 1710 urobila sľub v mene celého obyvateľstva (zápisnica mesta je uchovaná) svätiť 21. november – sviatok Obetovania Panny Márie, každú sobotu slúžiť sv. omšu pred milostivým obrazom. V zápisnici čítame aj tieto slová: „Chcejúc v tejto pohrome prosiť a dosiahnuť milosrdenstvo Najvyššieho, obrátili sme sa k Jeho najslávnejšej Rodičke, aby Ona, ktorá nám predtým opäť na svojom obraze tu, v Trnave vo farskom kostole, slzami a potom naznačila... ráčila k nám obrátiť aj svoju potešujúcu tvár a vyprosiť od Pána neba a zeme odvrátenia zmieneného moru... a ráčila byť i v budúcnosti Ochrankyňou mesta...“

Na nasledujúci deň (21. novembra) celé obyvateľstvo mesta šlo v procesii s milostivým obrazom na námestie a obíduc súsošie Najsv. Trojice vracalo sa do chrámu, kde po modlitbách a slávnostnom Te Deume... Teba, Bože, chválime..., mor prestal. Ťažko opísať radosť...

Na mieste, kde bola kaplnka sv. Kríža, mimo múrov kostola, bola v rokoch 1739 – 1741 vybudovaná mariánska kaplnka.

Úcta neprestala a od roku 1938 bola oživovaná. Z jednodňových pobožností k Jej úcte vznikli trojdenné a od roku 1944 sú to deviatniky (novény) doplnené mnohými modlitebnými stretnutiami, ale aj kultúrnymi vložkami najmä mládeže, takmer z celého Slovenska.

Matka Božia trnavská – oroduj za nás! *H.R*

Maľba Krista v nike na Dóme sv. Mikuláša

Nástenná nika s gotickým hrotitým záklenkom, ktorá bola nedávno nájdená pri otĺkaní omietky Dómu sv. Mikuláša na jeho zadnej strane obrátenej k mestskému opevneniu, bola 18. októbra otvorená. Po vybraní tehál, ktorými bola zamurovaná, sa na jej čelnej stene objavila nástenná maľba Krista so symbolmi nástrojov jeho mučenia. Vek maľby zatiaľ nie je určený. Pretože tvar lomeného oblúka bol do tehál vysekaný, je pravdepodobné, že nika a obraz v nej nevznikli pri výstavbe kostola v čase od druhej polovice 14. storočia do polovice 15. storočia, ale v neskoršom období.

Podľa slov Mgr. Daniely Zacharovej z Krajského pamiatkového úradu v Trnave sa na nike uskutočnia základné záchranné práce, ktoré budú spočívať v očistení maľby, upevnení uvoľnených okrajov a spevnení omietky. Nasledovať bude opäť jej dočasné uzavretie. Neskôr, keď sa pristúpi k realizácii konečnej koncepcie obnovy, bude nika pravdepodobne zreštaurovaná a prezentovaná.

Prechádzať tomu bude pomerne dlhé obdobie vysúšania navlhnutých stien. Celkový rozsah nevyhnutných prác a suma potrebná na obnovu tejto národnej kultúrnej pamiatky budú známe až po zhodnotení miery poškodenia nielen obvodového muriva, ale aj stien v interiéri.

O postupe prác na obnove Dómu sv. Mikuláša a o jeho histórii budeme našich čitateľov priebežne informovať. *text a foto: -eu-*

Druhý Gavranfest v Divadle Jána Palárika

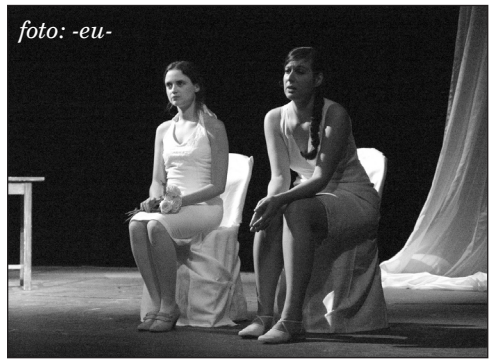
foto: -eu-

„Po Záhrebe, kde som študoval, kde žijem a tvorím, je Trnava nielen moje najobľúbenejšie mesto, ale má aj najväčší význam pre moje ďalšie formovanie a pozíciu v divadelnom svete,“ vyslovil svoje vyznanie svetoznámy chorvátsky dramatik a spisovateľ Miro Gavran na trnavskej radnici pri príležitosti druhého ročníka festivalu Gavranfest, ktorý sa uskutočnil v dňoch od 20. do 22. októbra v Divadle Jána Palárika.

Prvý ročník, ktorý sa uskutočnil koncom februára 2003, bol zároveň prvým festivalom tvorby Mira Gavrana na svete a zaznamenal veľmi dobrý ohlas nielen v širokom európskom meradle, ale i v Amerike a Japonsku. Je preto prirodzené, že tohtoročný festival mal ambíciu posunúť slovenskú profesionálnu scénu, ktorú tentoraz reprezentovali Divadlo Jána Palárika s hrou Všetko o ženách a Slovenské komorné divadlo z Martina s hrou Zabudni na Hollywood, do medzinárodnej konfrontácie.

Na otázky Noviniek z radnice odpovedá autor idey Gavranfestu režisér Michal Babiak.

■ **Aký bol váš zámer pri vytváraní dramaturgie tohtoročného festivalu?**

❑ *„Chceli sme do Trnavy sústrediť inscenácie, ktoré by boli dobrou vizitkou toho, ako sa hrá Gavran v Európe. Podarilo sa nám získať sedem predstavení z piatich krajín. Rovnako ako je rozmanitá a bohatá paleta Gavranových tvorivých postupov a poetiky, je rozmanitý a zaujímavý aj tvorivý prístup zúčastnených divadiel. Diváci mali možnosť vidieť na Gavranfeste 2004 politické divadlo reprezentované prvou Gavranovou hrou Kreontova Antigóna v podaní Slovinského ľudového divadla z Celje i hru Ako zabiť prezidenta, poslednú, ktorú doteraz napísal, v naštudovaní súboru Teater ITD zo Záhrebu. Emocionálne ladené hry s klasickými dramatických kategóriami ako sú dej, príbeh, konflikt a vášeň, zastupovali inscenácie Lásky Georga Washingtona, ktorú tiež prinieslo do Trnavy Slovinské ľudové divadlo, a moja inscenácia Všetko o ženách. Nechýbala ani obľúbená Gavranova téma – pohrávanie sa s historickými postavami, ktoré autor posúva do parodických alebo metahistorických polôh. Reprezentovala ju inscenácia Čechov povedal Tolstému zbohom v naštudovaní Divadla Chemins paralleles/Ecole Florent z Paríža (na fotografii), ktoré zvolilo pre spracovanie veľmi zaujímavý prístup v línii Stanislavského.“*

■ **Nespôsobovala divákom problémy jazyková bariéra?**

❑ *„Nie, predstavenia sa stretli s veľmi dobrým ohlasom obecenstva. Na francúzskej inscenácii boli v publiku študenti francúzskeho jazyka, ktorí reagovali pohotovo a presne. Jazyková bariéra sa neprejavila ani na poľskej inscenácii Muž mojej ženy (Teater Ludowy, Krakow) a na ďalších predstaveniach. Do istej miery pomohlo aj úvodné slovo, ktorým sme priblížili hru, príbuznosť jazykov a najmä výborné herecké výkony a precízne vedená hra, ktorú Gavran dokáže.“*

■ **Čo nové priniesol tento ročník?**

❑ *„Gavranove hry umožňujú celý rad interpretácií, preto každé ich naštudovanie vždy prináša niečo nové. Dá sa už pomaly povedať, že žijeme so živým klasikom, jeho textom, aj keď sa hrajú všade vo svete, nehrozí, že sa obohrajú. Pre mňa bolo preto rovnako zaujímavé a vzrušujúce stretnutie s hrami Čechov povedal Tolstému zbohom a Kreontova Antigona, ktoré sa ešte na Slovensku doposiaľ nehrali, ako s hrou Lásky Georga Washingtona, ktorú som robil aj ja.“*

-eu-

Prasiatka z divadla nepôjdu na pekáč

Napriek tomu, že v prasiatkológii nie je podobná situácia zatiaľ popísaná, dve mladučké prasiatka pod strechou Divadla Jána Palárika majú nádej na dlhý a šťastný život. Volajú sa Budkáčik a Dubkáčik, rovnako ako nová dramatizácia rozprávky Jozefa Cígera Hronského, ktorej premiéra sa uskutočnila 10. októbra. Zatiaľ všetko nasvedčuje tomu, že tieto prasiatka sa stanú nielen miláčikmi svojej gazdinej, ale aj mnohých trnavských detí.

Ako to už v živote býva, aby sa začalo diať niečo neobvyklé, musí rozvíriť pokojnú hladinu relatívneho blahobytu fatálna hrozba. Tak to bolo aj na začiatku nášho príbehu o Budkáčikovi a Dubkáčikovi, ktorí sa jedného dňa dopočuli, že čoskoro pôjdu na pekáč, do jaterníc, klobások a keby z nich aj niečo po tom veľkom fašírovaní zostalo, odvisnú ako šunky v komíne. No, predstavte si, ako by ste sa cítili na ich mieste...

Nastolená otázka znie pre prasiatka jednoznačne: „Byť, či nebyť?“ Odpoveď je rovnako jednoznačná: „Byť, a to aj za cenu straty doterajších životných istôt!“ Prasiatka so smútkom konštatujú, že pre ne niet inej cesty, len emigrácia. Zbalia si batôžky a odvážne prekročia hranice svojho malého prasačieho raja do veľkého sveta ľudí. Sú v ňom ako malé deti – ani dobré, ani zlé. S charakterom v stave zrodu, nepopísaným ako čistý papier, absorbujú prvé životné skúsenosti so zabezpečovaním vlastnej existencie. Nepoznajú zvyky ľudí, ani ich zákony. Keď sa nesprávajú podľa pravidiel, nerobia to vedome, keď sa im niečo podarí, vyplýva to z ich prirodzenosti. Po rozličných peripetiách ich osud privedie opäť do blízkosti rodného chlieva práve vo chvíli, keď si môžu s úžasom vypočuť, že majú udelenú výnimočnú amnestiu a na pekáč nepôjdu, lebo ich gazdiná za nimi preveľmi žiali a ktovie, čo všetko by dala za to, aby sa jej vrátili živé a zdravé. Rovnako ako prasiatka, aj ona si až vtedy uvedomila, čo bolo jej šťastím, keď oň prišla. Našťastie, všetci sa opäť zvítajú a v pokoji spolu nažívajú až do smrti (pozn. aut.: je to neprepreverený predpoklad).

Isté však je, že radosť je vo výsledku spolupráce celého tvorivého tímu viditeľná. Demokratický režijný prístup Ladislava Kočana, ktorý je aj autorom úpravy literárnej predlohy, zjavne priniesol dobré ovocie. Herci – najmä Edita Borsová ako Budkáčik a Branislav Bajus ako Dubkáčik, podali v náročnej a vtipnej choreografii Aleny Plačkovej maximálny výkon, svoj priestor majú aj ďalšie postavy v podaní Viery Pavlíkovej, Zuzany Šebovej, Gregora Hološku, Jozefa Bujdáka a Jána Kuráňa. Zvlášť očarujúce sú kostýmy Evy Farkašovej, ktorá možno mimovoľne, ale veľmi účinne využila svoje videnie charakteristické pre bábkové divadlo. Objemná „konštrukcia“ oblečenia oboch prasiatok do značnej miery determinuje aj spôsob ich pohybu, vzniká tak sympatický komický efekt. Podobne podporila autorka aj charakter ďalších postáv nielen strihom a farebnosťou kostýmov, ale aj tvarom ich siluety.

Pretože veselým prasiatkam na javisku Divadla Jána Palárika nič ľudské nie je cudzie, detskí diváci ich privítali s nadšením. Zabíjačka nehrozí, pekáč sa odkladá na neurčito.

text a foto: Elena URSINYOVÁ

Malý festivalík umenia – Hudba Trnave

„Trnava je trošku zložitejšie bojisko ako Modra, kde sme s festivalíkom začínali. Trnava je tehotná umením,“ povedal pre Novinky z radnice Tomáš Písecký, riaditeľ koncertnej a divadelnej agentúry Slovkoncert, ktorá v spolupráci s mestom a Galériou Jána Koniarka zorganizovala druhý ročník Slovenského festivalíku umenia Hudba Trnave s názvom Pocta flaute.

Na prvom koncerte, ktorý sa uskutočnil v piatok 15. októbra v Galérii Jána Koniarka – Kopplovom kaštieli, sa predstavili flautista Vladislav Brunner s čembalistkou Maricou Dobiášovou, violistom Alexandrom Lakatošom a violončelistom Jánom Slávikom. Sú to slovenskí hudobníci, ktorých poznajú v celej kultúrnej Európe, Vladislav Brunner sa však po koncerte priznal, že v Trnave vystúpil prvýkrát v živote. Jeho virtuozita sa naplno ukázala najmä v skladbe Suita č. 2 d mol pre flautu sólo BWV 1008 od J. S. Bacha. Koncert v príjemnom prostredí a akustike výstavnej siene s dielami Jána Koniarka sledovalo približne šesťdesiat poslucháčov, medzi ktorými bol aj známy súčasný slovenský skladateľ Ilja Zeljenka.

Druhý koncert sa uskutočnil v kaštieli v Dolnej Krupej, kde poctu flaute vzdával ďalší vynikajúci sólista Marián Turner. Zvláštnosťou bolo, že jeho manželka Katarína Turnerová ho doprevádzala na kráľovský nástroj – harfu, v Sonatíne pre flautu a harfu, od I. Zeljenku. Na koncerte spoluúčinkovali huslista František Török, violista Alexander Lakatoš a violončelista Ján Slávik. Zaznela aj Serenáda D dur op. 25 pre flautu, husle a violu od L. van Beethovena. „Bol v tom genius loci, lebo umelci interpretovali skladbu svetového velikána hudby presne v tých priestoroch, v ktorých žil a tvoril,“ povedal Tomáš Písecký a pokračoval: „Rakúšania a Nemci by dali neviem čo za to, aby sa mohli pochváliť podobnou raritou.“

Posledný koncert festivalíku sa uskutočnil v nedeľu 17. októbra v trnavskej synagóge, kde účinkovali flautistka Dagmar Zsapková so svojím manželom, klasickým gitaristom Jozefom Zsapkom, ktorých odborníci právom zaraďujú k svetovej interpretačnej špičke. Jozef Zsapka je profesorom na VŠMU v Bratislave a na Univerzite v Avieru, kde je tiež hlavným metodikom klasickej gitary pre celé Portugalsko. A Španielsko je vedľa... V synagóge úvodom zazneli časti opery Čarovná flauta od W. A. Mozarta, upravené pre flautu, husle, violu, violončelo a navodili neopakovateľnú atmosféru. V nej potom duo manželov Zsapkovcov virtuózne interpretovalo skladby, z ktorých vynikla najmä Histoire du Tango od A. Piazzollu. Bodku za posledným koncertom dala fanfára špeciálne zložená Ladislavom Kupkovičom pre trnavský festivalík. Zahralo ju na lesné rohy dychové kvarteto študentov VŠMU z Bratislavy.

„V nasledujúcom ročníku chceme spolu s umeleckým riaditeľom festivalíku Jánom Slávikom zorganizovať aj malý koncert veľkých nádejí, kde by sa žiaci trnavskej Školy umenia Mikuláša Schneidera Trnavského predstavili v synagóge. Trnavská synagóga je akusticky nedocenený priestor. Je to terra nova, výťah ku kultúre,“ konštatoval po poslednom koncerte Tomáš Písecký.

Marián MRVA

Deviaty ročník Trnavských organových dni

David di Fiore: Tento festival je veľkolepý počtom koncertov, dramaturgiou i kvalitou

David di Fiore, Branislav Kostka, Andrej Rapant

„Blahoželám zboru Tirnavia, tebe, Andrej, a dirigentovi Branislavovi Kostkovi za interpretáciu omše Solennelle. Sám dirigujem zbor, ale musím priznať, že tak dobre som túto omšu ešte zaspievať nepočul. Autor Louis Vierne by bol veľmi šťastný, ak by tu bol, a počul tú nádheru," povedal 1. októbra po záverečnom koncerte IX. ročníka Trnavských organových dní 2004 americký organista David di Fiore zbormajstrovi Tirnavie Andrejovi Rapantovi.

Interpretácia uvedenej omše vzhľadom k veľkej vzdialenosti medzi zborom a koncertným organom spôsobovala nemalé interpretačné problémy. David di Fiore na chóre za organom nemohol vidieť gestá hosťujúceho dirigenta Tirnavie Branislava Kostku. „Pôvodne sme zamýšľali, že dirigenta bude snímať kamera a organista ho bude sledovať na obrazovke, aby sa mohol prispôsobiť zboru," s úsmevom spomínal riaditeľ IX. medzinárodného organového festivalu Trnavské organové dni 2004 Stanislav Šurin a pokračoval: „Kamera nebola, a to, čo sa udialo, bolo hudobné dobrodružstvo. Stál som na chóre vedľa organistu, sledoval gestá dirigenta Tirnavie. Nemohol som však dirigovať rovnako ako Braňo, ale o niečo skôr ako som videl a ako znela hudba. V opačnom prípade by sa organ pre poslucháča ozýval neskoro. Okrem toho bol pri tejto skladbe použitý ešte zapožičaný digitálny organ (pozn. red.: Hlohovská firma FMK ho na festival požičala zdarma), ktorý bol umiestnený pri zbore. Po vypočutí nahrávok skúšok aj koncertu sme však konštatovali, že sa nám to podarilo takmer dokonale," spokojne konštatoval.

Hneď po koncerte sme sa spýtali Davida di Fiore, ktorý už šesťkrát účinkoval na organovom festivale v Trnave, či využíva pobyt v Európe aj na iné vystúpenia. „Nie je to pravidlom, no pri tejto príležitosti som mal možnosť hrať aj v Maďarsku, Poľsku, Rakúsku, na Bratislavskom hrade, v Bardejove a v Košiciach. Teraz som však prišiel iba kvôli koncertu v Trnave a nahrávke v Kremnici. Trnava je pre mňa výnimočné mesto s perfektnou atmosférou. Rád sem chodím a rád tu hrám. Úroveň publika je síce porovnateľná s inými organovými festivalmi vo svete, ale čo sa týka kvality, množstva koncertov, ich dramaturgie a spôsobu ocenenia interpreta, Trnavské organové dni sú proste veľkolepé."

David di Fiore vyskúšal všetky organy v kostoloch „Malého Ríma". Kostol sv. Jakuba je vhodný na organovo-barokové a vokálno-inštrumentálne koncerty, pre malé barokové obsadenie vyhovuje Paulínsky kostol a pre malé komorné skupiny Galéria Jána Koniarka. Pre dramaturgiu trnavského organového festivalu, ktorú veľmi citlivo zostavuje Stanislav Šurin, je najvhodnejší organ Rieger Otto-Budapest, opus 1894 v Dóme sv. Mikuláša. Ten má pre tento účel aj najvhodnejšiu akustiku. David nemá vyhranené obdobie, ktoré by pri interpretácii uprednostňoval. Prispôsobí sa nástroju a repertoáru. „V trnavskom dóme som na festivale hral prevažne romantický repertoár, dvakrát som tu však interpretoval aj Bacha," priznal. Organ v dóme sa roky priebežne opravuje. Na našu otázku, či je rozdiel v kvalite zvuku organu, keď hral naň prvýkrát a teraz, David di Fiore odvetil: „Organ je jednoznačne v oveľa lepšom stave. Je však nevyhnutné, aby sa v opravách pokračovalo." – „Keby boli peniaze, organ by bol za pár mesiacov opravený. Tento rok máme okrem už poukázaných 100 000 Sk z Mesta Trnava sľúbených aj 300 tisíc za štátnej správy. Dúfame, že budú čoskoro k dispozícii". doplnil Davida Stanislav Šurin.

Tohtoročný IX. ročník Trnavských organových dní predstavil na siedmich koncertoch osem organistov. Mimoriadne hudobné prekvapenia sa však konali hlavne na záverečnom koncerte. Jedno sme už opísali v úvode, druhé a tretie sa taktiež udiali na poslednom koncerte festivalu. Stanislav Šurin sa predstavil aj ako autor. Speváčka Eva Gregorová za sprievodu organistky Zuzany Zahradníkovej zaspievala jeho skladby Salve Regina a Ave Maria. David di Fiore sa zasa v poslednej skladbe od Louisa Vierna – Marche Triomphale, predstavil spolu s festivalovým Brass Ensemble, kde hrali hráči na dychové nástroje zo Slovenskej filharmónie, Slovenského národného divadla a tiež hráč na tympány zo SND. Bolo to zasa niečo nové, publikum reagovalo búrlivými ováciami a David s Brass Ensemble museli ešte jednu skladbu pridať. Pre Davida a „dychárov" to nebude na škodu, lebo od 10. októbra nahrávajú v Kostole sv. Kataríny v Kremnici spolu CD, na ktorom budú i skladby, ktoré odzneli na organovom festivale v Trnave. Prečo práve v Kremnici? „Firma Rieger – Kloss postavila v Kremnici v roku 1992 organ, ktorý má vynikajúci zvuk francúzskych romantických organov. Už som na ňom nahral 2 CD, ktoré mali dobrý ohlas v amerických a aj európskych médiách," objasnil David di Fiore.

Na záver nášho rozhovoru Stanislav Šurin dodal, že je veľmi dôležité vzdelávať ľudí v oblasti organovej hudby: „Dokonca aj jedna z inštrukcií Vatikánu hovorí o tom, že cirkev odporúča chrámový koncert ako dôležitý pastoračný prostriedok predovšetkým pre kontakt s ľuďmi, ktorí nenavštevujú bohoslužby. Podľa vyjadrení mnohých návštevníkov duchovná hudba, ktorá zaznieva na festivaloch v chrámovom prostredí, prináša hlboké duchovné zážitky všetkým bez rozdielu."

Marián MRVA

V Music *f* Clube bude hrať Bruce Lewis

Obyvatelia trnavského sídliska Vodáreň si iste pamätajú, kde bola kedysi práčovňa. Táto už síce pekných pár rokov nejestvuje, ale starousadlíci názov „Práčovňa" používajú dodnes, hoci medzičasom sa jej priestory premenili na príjemnú kaviarničku s letnou terasou.

Zásluhu na tejto premene má jej terajší majiteľ Jozef „Dodo" Filípek mladší, ktorý nezaprel svoje muzikantské gény (bol kapelníkom country skupiny Podkova, v ktorej pred rokmi začínal spevák Allan Mikušek) a v lete tohto roka ju premenoval na Music f Club. „Splnil som si svoj dlhoročný sen. Vždy som chcel mať hudobný klub, v ktorom znie z pódia hudba naživo, bez playbacku a návštevníci sa môžu stretnúť s muzikantmi osobne, bez akýchkoľvek zátarasov," hovorí J. Filípek ml.

O tom, že svoj zámer obohatiť kultúrnu ponuku v Trnave o vystúpenia súborov hrajúcich síce menšinovú, ale dobrú hudbu, myslí vážne, svedčí už niekoľko úspešných hudobných večerov, ktoré sa uskutočnili v uplynulých troch mesiacoch. Návštevníci Music f Clubu sa na nich stretli s folkovým gitaristom a spevákom Dušanom Dobiášom, skupinami Country Dostavník, Bonzo & The Resonators a Country Team. Okrem toho program klubu doplnili aj dve spomienkové diskotéky pre tých skôr narodených.

„Som rád, že máme plný dom," spokojne sa usmieva J. Filípek ml. „Ľudí naša ponuka oslovila. Odozva je až prekvapujúco dobrá a začínajú k nám chodiť hostia nielen zo susedstva, ale aj z druhého konca Trnavy. Samozrejme, sme ešte len na začiatku. Celé je to v štádiu hľadania. Nechcem sa obmedzovať len na jeden hudobný štýl. V budúcnosti by som chcel pre svojich hostí dotiahnuť aj nejaký jazzový súbor. Už sa na tom pracuje. Okrem toho pripravujem aj webovú stránku, aby sa ľudia mohli včas dozvedieť o chystaných koncertoch."

Klub sa od iných zariadení podobného druhu líši aj citlivým výberom kvalitnej reprodukovanej hudby, ktorá znie v nekoncertnom čase a ktorú „šéf" vyberá osobne. Atmosféru dotvárajú aj fotografie na stenách.

Apropó, fotografie. Stará známa pravda hovorí, že jablko nepadá ďaleko od stromu, a preto nikoho asi neprekvapí, že „Dodo" aj fotografuje. Veď jeho otec patrí k najznámejším umeleckým fotografom v Trnave. Steny klubu zdobí množstvo fotografií hudobníkov a spevákov, ktorých zachytil objektívom svojho fotoaparátu priamo v akcii na pódiu.

A načo sa môžu tešiť návštevníci Music f Clubu v najbližšom čase? „V piatok 5. novembra bude u nás hrať vynikajúci americký spevák a gitarista Bruce Lewis, ktorý je známy trnavskému publiku z jeho účinkovania na Dobrofeste pred dvomi rokmi. Nezaváhajte a navštívte nás! " Pozvánka je to lákavá. Nezaváhame a určite prídeme. *(B)*

Dni zborového spevu spojené s oslavou

1

Tak ako na minulom ročníku, ani v tomto roku porota neudelila cenu Absolútny víťaz XVI. Medzinárodného festivalu speváckych zborov Trnavské zborové dni, ktorý sa uskutočnil v Trnave 14. až 16. októbra 2004.

Najvyššie ohodnotenie – I. pásmo s pochvalou poroty získal v kategórii A (sakrálne skladby) poľský miešaný spevácky zbor Resonans con tutti (obr. 1) zo Zabrze. V kategórii A sa ocitli v prvom pásme aj miešané zbory – univerzitný zbor Mladosť z Banskej Bystrice a zbor pedagógov Maróthy György (obr. 2) z maďarského Debrecénu. Druhé pásmo A obsadil český akademický mužský zbor Moravan z Brna. V kategórii B (svetské skladby) porota I. pásmo s pochvalou poroty neobsadila. Prvé pásmo kategórie B obsadili a diplom za dramaturgiu súťažného programu k tomu získali opäť Poliaci Resonans con tutti. Zbor Maróthi György sa v kategórii B umiestnil tiež v I. pásme a získal aj diplom za dramaturgiu sakrálneho programu. Druhé pásmo v kategórii B získali zbory

2

Moravan a Mladosť. Zbor Mladosť získal ešte diplom za uvedenie skladby „Modlitba pána", mladého slovenského autora Milana Mäsiarika.

Šestnásty ročník festivalu mal v programe tri výnimočné koncerty. Prvý sa uskutočnil 14. októbra v kostole Sv. Jakuba, kde po robotníckom spevokole Bradlan a zbore Cantica Sacra Tyrnaviae vystúpil po dvadsiatich rokoch bratislavský zbor Technik s dirigentom Pavlom Procházkom. „Z môjho pohľadu to bol jedinečný počin v histórii slovenského zborového spevu – dať dohromady zbor spred dvadsiatich rokov. Bolo to pôsobivé," povedal umelecký riaditeľ festivalu PaedDr. Gabriel Kalapoš a pokračoval: „Druhý výnimočný koncert bol súčasťou slávnostného otvorenia festivalu, kde v rámci projektu České sny účinkovalo Pěvecké sdružení moravských učitelů. I keď koncert dirigoval Ján Rozehnal, ktorý zastupoval dirigenta Ľubomíra Mátla, zbor sa predstavil v tom najlepšom svetle."

Tretí výnimočným zážitkom bol záverečný koncert festivalu pri príležitosti 35. výročia založenia zboru Cantica nova. Prítomný bol aj jeho zakladateľ Mgr. Ján Schultz, ktorý musel za minulého režimu z ideologických dôvodov Canticu novu a trnavské gymnázium opustiť. „Touto cestou sa chcem poďakovať všetkým dirigentom (Ľ. Saganová, Dr. V. Kudriová, Dr. J. Potočár, T. Hornáčková), ktorí dokázali preklenúť niekoľkoročné obdobie po odchode Jána Schultza a zaslúžili sa o to, že zbor pretrval. Ja som začal opäť dirigovať Canticu novu v roku 1986 a vediem ju doteraz," spomínal na svojich predchodcov Gabriel Kalapoš.

Koncert obohatili vystúpeniami i trnavské zbory, ktoré sú s Canticou novou úzko zviazané – detský spevácky zbor Cantica Junior, miešané spevácke zbory Tirnavia, Kruhy a Musica Vocalis z Bratislavy. Súčasťou oslavy bol i krst nového CD zboru Cantica nova. Krstnými otcami boli primátor Trnavy Ing. Štefan Bošnák a hudobný skladateľ Zdenko Mikula, ktorý prispel na CD svojou kompozíciou Lúčne hry.

Zdenko Mikula žije v Prahe a je známy tým, že na TZD v Trnave pravidelne oslavuje svoje narodeniny. V tomto roku sú to osemdesiate ôsme. Na otázku Noviniek z radnice, čo ho do Trnavy priťahuje, odpovedal: „Za mlada som tu bol na vojne a odvtedy sa sem rád vraciam. V tomto roku ma sem ťahalo viacero príčin – pokrstiť CD zboru Cantica nova, zborovým spevom osláviť jej i svoje narodeniny, stretnúť sa s priateľmi a opäť zažiť neopakovateľnú atmosféru Trnavských zborových dní."

„Úroveň súťažiacich zborov bola v tomto roku veľmi vyrovnaná. Počuli sme rad veľmi kvalitných vystúpení, i keď odborná porota – predsedníčka doc. MgA. Blanka Juhaňáková, ArtD., prof. Ferenc Sapszon a prof. PaeDr. Jiří Kolář, cenu absolútneho víťaza TZD neudelili. Veľmi si ceníme prístup Mesta Trnava, ktoré sa podieľalo na kvalitnom priebehu festivalu. Osobná účasť primátora Trnavy Ing. Štefana Bošnáka na koncertoch je pre nás zárukou ďalšieho rozvoja zborového spevu v našom meste," dodal Gabriel Kalapoš.

Marián MRVA, foto: -eu-

Spirituál kvintet vie o miestach, kde...

Trnavská hudobná jeseň s návodmi na riešenie problémov

Bol večer 8. októbra, v Kostole sv. Jakuba koncertoval Spirituál kvintet a všetky miesta na sedenie boli beznádejne obsadené. Priateľ, ktorý mi mal držať miesto, iba bezmocne rozhodil rukami. Nakoniec sa mi pošťastilo sadnúť si práve vo chvíli, keď zaznela duchovná pieseň, v ktorej sa spievalo o mieste, kde sa raz stretnú ľudia z rôznych kútov sveta a bude im spolu fajn. Jemná, príjemná muzika a sugestívny miešaný štvor až šesťhlas – soprán, alt, tenory a basy.

Spomenul som šesťhlas, ale kvintet znamená predsa päť. S muzikantmi je to vždy komplikované. V Trnave na koncerte vystúpili šiesti umelci. Traja Jirkovia – vedúci, vokalista, hráč na 6 strunovú gitaru a moderátor Tichota, spevák a hráč na 12 strunovú gitaru Holoubek (brat českého výrobcu gitár a dobier, Trnavčanom známeho z Dobrofestu), spevák a perkusionista Cerha, spevák a kontrabasista Dušan Vančura, najhrdzavejšia speváčka, skladateľka, textárka a perkusionistka v histórii skupiny Irenka Budweiserová (na fotografii), a Tichotova manželka – speváčka a perkusionistka Zdenka. Tento legendárny kvintet však zažil počas neuveriteľných štyridsiatich štyroch rokov svojej existencie i časy s bratmi Nedvědovcami a dnes už nežijúcim Karlom Zichom (český Elvis Presley,† 13. júla 2004), keď boli na pódiu deviati.

Repertoár Spirituál kvintetu tvoria ľudové piesne, renesančné, pražské, írske a škótske balady, gospely a spirituály. Na svojom konte má množstvo platní a CD nosičov, ako napríklad Šibeničky (1988), Rajská zahrada (1992), Hanba nám! (1994), Křídla holubic (2002). Získal množstvo ocenení, medziiným Zlatú a Platinovú platňu Pantonu a Zlatú platňu Bontonu. Spoločne so Spirituál kvintetom si zaspievali aj bývalí prezidenti Václav Havel, George Bush a Bill Clinton, CD s výberom piesní tejto skupiny dostal do daru aj pápež Ján Pavol II.

V trnavskom Kostole sv. Jakuba ponúkol Spirituál kvintet poslucháčom okrem muzikálnych lahôdok aj pocit nádherného azylu v oáze pokoja, ktorá silou svojej výpovede vzdoruje hektickej disharmónii súčasnosti. Abrahám dostal od Boha príkaz zobrať svojho najmilovanejšieho syna Izáka do púšte a tam ho obetovať, spievali „spiritualisti“ v jednej piesni. Bola to vlastne „iba“ božia skúška, ktorú by sme si mohli pripomenúť vždy, keď riešime veľmi ťažké životné problémy.

Jeden návod na riešenie problémov sa objavil aj v skladbe Svět s námi houpá. Znel približne takto: Celý život si skaziť omieľaním, čo sa mi nepáči, kto mi zasa ublížil, a že je to tu úplne strašné, to nie je bohviečo, lebo tento svet je to jediné, čo máme. Už nefrflime, lebo aj tu je možné nájsť si miestečko, kde to môžeme v pohode a kľude dobojovať...

-

Marián MRVA, foto: -eu

Nedokončený list Jurajovi Benešovi

2. 3. 1940
11. 9. 2004

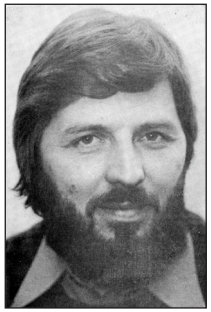

Bol jeden z neskorých septembrových dní v Bratislave. S manželom sme sa náhlili do Moyzesovej siene na jednu z Tvojich početných hudobných premiér – Intermezzo per 6 flauti (1978).

Prekvapenie, že sa po rokoch opäť vidíme, bolo milé a obojstranné. Cez prestávku, ako inak, spomínali sme na Trnavu, na gymnaziálne roky a na našich spoločných kamarátov z mladosti. Mali sme ich veľa, na ktorých sa nezabúda. Bol si jedným z nich. To, čo nás spájalo, bola aj hudba. tej si zostal verný po celý svoj život.

Už ako žiak hudobnej školy v Trnave si bol vždy o čosi napred. Bolo to, Juraj, v Tebe – ten tvorivý nepokoj a iskra osobnosti. Trnavu nám obom neskôr vystriedala vysokoškolská Bratislava. Nedokončené zostali naše rozhovory po štvrtkových abonentných koncertoch Slovenskej filharmónie cestou do internátu. Nesplní sa ani spoločné prianie stretnúť sa s priateľmi po rokoch v našej jubilujúcej hudobnej škole.

Juraj, neodišiel si, len si nás opäť o kus cesty predbehol... *Erika KOLLÁRIKOVÁ*

1954 – 1960 študoval hru na klavíri u Romana Rychlu na Konzervatóriu v Bratislave
1960 – 1964 študoval kompozíciu u Jána Cikkera na VŠMU v Bratislave
1964 – 1974 korepetítor v Opere Slovenského národného divadla v Bratislave
1974 – 1983 prednášal hudobno-teoretické disciplíny na Katedre hudobnej výchovy Pdf UK v Trnave
1984 prednášal teóriu hudby na Katedre hudobnej teórie Hudobnej fakulty VŠMU v Bratislave
1988 – 1991 pôsobil ako dramaturg Opery SND
1994 – 1998 predseda Slovenskej sekcie ISCM
1997 získal titul profesora skladby na Janáčkovej akadémii múzických umení v Brne
prodekan Hudobnej a tanečnej fakulty VŠMU

(www.hc.sk)

Za Júliusom Bartekom (1930 – 2004)

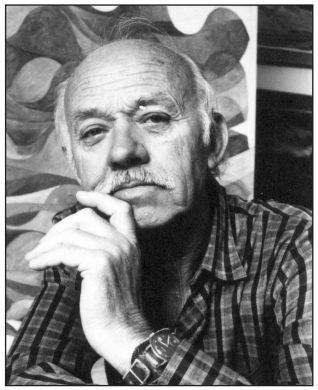

Vo štvrtok 23 septembra zomrel vo veku 74 rokov známy trnavský maliar, člen Trnavskej päťky, Július Bartek. Pripomeňme si teraz krátkou spomienkou to, čo dal umeleckému svetu jeho talent.

O výtvarné umenie sa začal zaujímať už v mladosti, kedy sa vyučil za fotografa. Spolu s priateľom zo Serede , kde býval, Jozefom Dókom, navštevoval výtvarný robotnícky krúžok v Trnave. Tam sa zoznámili s Jozefom a Júliusom Baloghom, ktorí krúžok viedli, a tiež s inými výtvarníkmi a študentmi výtvarných škôl. Absolvoval štúdium na VŠVU v Bratislave (1951 – 56), odbor maľba a grafika u profesorov Čemického, Hložníka a Želibského. Po štúdiách sa venoval najmä monumentálnej tvorbe vo dvojici s J. Dókom. V roku 1964 sa usadil v Trnave.

Július Bartek sa prezentoval vo dvoch polohách umeleckej tvorby. Jednak ako samostatný maliar a kresliar, a potom ako neoddeliteľná súčasť dvojice Dóka – Bartek, ktorá je známa svojimi monumentálnymi umeleckými kreáciami v architektúre. Mnohé z diel tohoto tandemu tvoria súčasť nášho života – dennodenne okolo nich prechádzame.

Maliarska komorná tvorba Júliusa Barteka dosiahla v poslednom období rozlet do šírky tém. Osobitnú úlohu v inšpirácii však hrá Trnava ako nevyčerpateľný zdroj. Mesto, v ktorom žil, kde býval, kadiaľ chodieval, mu ponúkalo stále nové a nové podoby. Na druhej strane boli abstraktné inšpirácie, ktoré mu umožňovali nebývalý rozlet, uvoľnenie myslenia, unášanie farebnosťou a tvarmi.

Nedá mi pri tejto príležitosti nespomenúť úspešnú výstavu spred 6-tich rokov pod názvom Trnavská päťka, kde sa predstavil spolu so svojimi priateľmi – umelcami z Trnavy. Smrť priateľov Dóku a Balogha sa ho veľmi osobne dotkla a rozrušila jeho dovtedajší pokoj. No ani ťažká choroba ho neodlúčila od palety a farieb. Do poslednej chvíle pracoval a možno povedať, že ešte zanechal po sebe najnovšiu tvorbu, ktorú dúfam, bude môcť verejnosť v budúcnosti spoznať.

Nebeský Parnas prijal teda ďalšieho zo svojich synov. Smrť ukončila jeho umeleckú púť týmto svetom, a je treba len dúfať, že tam niekde v živote po živote nájde blízke duše.

PaedDr. Simona JURČOVÁ, foto: archív

Prvá galéria plagátu je na Zámočníckej

foto: -eu-

Vedeli ste, že prvá a zatiaľ jediná slovenská galéria plagátu na ulici je práve v Trnave? Vedeli ste, že kedykoľvek máte možnosť vidieť za rohom Hlavnej ulici 14 vo výkladoch plagátovú tvorbu predstaviteľov svetovej špičky grafického dizajnu? Viete, že práve v týchto dňoch je tu inštalovaná výstava svetoznámeho dánskeho dizajnéra, nositeľa mnohých ocenení Finna Nygaarda? Nech sa páči, táto jedinečná možnosť je zadarmo, stačí sa pristaviť...

Autorom myšlienky a kurátorom výstav v Galérii plagátu na ulici je známy trnavský grafik a dizajnér akad. maliar Jozef Dóka, iniciátor vzniku svetoznámeho Trienále plagátu Trnava. Ako sám hovorí, vždy bol presvedčený, že špičková umelecká tvorba patrí aj do ulíc. Prvou inšpiráciou bolo pre neho Bienále plagátu vo Varšave, kde získal už v roku 1980 ocenenie. Trnava, mesto s ľudskými proporciami, kde sa jednotlivci nestrácajú v anonymite, bola v jeho predstavách ideálnym miestom na uskutočnenie tejto idey. Prvé Trienále plagátu Trnava v roku 1991 sa naozaj uskutočnilo takmer doslova na ulici – vo výkladoch obchodného domu Jednota. Idea rástla, no napokon pevne zapustila korene v Galérii Jána Koniarka. Do ulíc ju pred dvomi rokmi opäť preniesol Jozef Dóka, verný svojej pôvodnej myšlienke. Vo výkladoch Československej obchodnej banky na Zámočníckej ulici sa od januára 2002 vystriedali ukážky z tvorby 14 autorov z rôznych krajín Európy, USA, Japonska, Českej republiky a Slovenska.

Jozef Dóka, ktorý tieto výstavy inštaluje na vlastné náklady, medzitým uvažuje o možnostiach na vytvorenie ďalších výstavných priestorov v exteriéri mesta. Veď názov „Prvá galéria plagátu na ulici“ vypovedá nielen o jej jedinečnosti, ale aj o tom, že by mali vzniknúť i ďalšie – druhá, tretia... „Myslím si, že architektúra by mala byť už v najbližšej budúcnosti koncipovaná tak, aby zastúpila galérie a umenie by malo byť jej súčasťou,“ sníva nahlas svoje okrídlené sny autor známeho projektu sestry renesančnej mestskej veže – trnavskej sklenej veže plnej umenia. *-eu-*

Neuveriteľné príhody Trnavčana vo svete

Človek si na pár rokov odskočí a je to opäť v „hajli“

Vo východnej a západnej časti Nemecka som pred časom prežil niekoľko pekných rokov. Zvlášť spomínam na revolučný rok 1989. Vtedy som hral so skupinou Pramene I. (ja, Trnavčania Jaro a Evka Tomovičovci, neskôr Riško Hrašna, Anna Podkopčanová od Žiliny a Mária Mankovecká z Choče) v Durínsku a východnom Sasku.

Hrali sme v Saalfede a bývali v strašnom hoteli Zur Zapfe, kde sa konali diskotéky. Na dvore som mal zaparkovaný mikrobus Volkswagen, ktorý ma nikdy nenechal v štichu, a tak som mu udelil čestný titul Auto hrdina. Aj v NDR mali sovietski vojaci hrdinov radi, preto mi raz priviezli preňho v nádrži nákladného auta armádny benzín. Napínavé ťahanie benzínu hadičkami prerušilo „hajlovanie“. Bolo 20. apríla 1989. Sté narodeniny Adolfa Hitlera. Na ulici pred hotelom sa zhromažďovali mladí Nemci v uniformách z II. svetovej, v helmách, leteckých kombinézach samozrejme, že aj s vyznamenaniami, reťazami a bejzbalovými palicami.

Keď zistili, že vo dvore sú červenoarmejci, potešili sa a rozhodli, že to oslávia po svojom a trošku vylepšia skóre z dvoch prehratých svetových vojen. Zaútočili. Spojenými silami sme ako-tak „Neuhitlerjugend“ odrazili, naskočili do armádneho auta a vyšli z dvora sprevádzaní bezzubým krikom a údermi do karosérie. Niekto z nás im po nemecky zakričal, že zas niekedy nabudúce... Najzaujímavejšie na celej veci bolo, že pred Capom (tak sme prezývali hotel Zur Zapfe) v dobe incidentu nebolo ani jedného policajta, aj keď sa to v roku 89 tajnými a tajnými civilmi (policajti v uniforme) v NDR len tak hmýrilo.

Boli všade. Keď sme hrali napríklad v Qisissane v Gere, prisadol si k nám nejaký Petr. Objednával vodku, kubánsky rum, na zeleno a modro sfarbené šnapsy a pivo. Kopli sme sa s našimi navzájom pod stolom do píšťal a keď sa dalo, nebadane sme vylievali poháre na koberec. Keď Petr usúdil, že je čas, zahľadel sa mi do očí a vyhŕkol: „Pro kócho pracuješ?“ – „Ich bin 007,“ odvetil som. Spiklenecky sa zachichotal a povedal, že on je 008. Potom zopakoval: „Pro kócho pracuješ?“ Neodpovedal som. Petr žmurkol a povedal: „Ja znat soustruch Lenart z politbyra, ja znat i jina faša soustruch!“ Potom sa obrátil k sovietskym dôstojníkom, ktorí mali pre zmenu obsadený vedľajší stôl a snažil sa zaspievať začiatok refrénu mládežníckej piesne „Ef Dé Jot und Komcomol“. Už sa nepodarilo.

V roku 1989 bola nádherná jar. Všetko kvitlo, voňalo, sťahovavé vtáctvo sa po zime vracalo späť. Práve v tomto roku sa však veľa občanov NDR rozhodlo, že odídu z tzv. výkladnej skrine socializmu a už nikdy sa nevrátia. V máji som niečo vybavoval na pasovom oddelení v Saalfelde. Bolo permanentne plné Nemcov, ktorí si vybavovali tranzitné povolenia cez Maďarsko a Rumunsko na dovolenku do Bulharska, lebo bez víz mohli cestovať len do ČSSR a Bulharska. V čakárni bol zavesený obraz „šéfa“ NDR Ericha Honeckera a kamkoľvek sa človek pohol, mal pocit, že Erich pozerá práve naňho. Bolo to nepríjemné, lebo takmer všetci návštevníci pasového sa chystali ujsť. Od februára do konca septembra preliezlo trojmetrový plot západonemeckej ambasády v Prahe niekoľko tisíc občanov NDR.

Gorbačovova perestrojka spôsobila, že v posledný septembrový deň im bolo povolené emigrovať do BRD. Ďalší, ktorí ten plot nezdolali a nedostali tranzitné víza na cestu do Bulharska, prichádzali na južné Slovensko, najčastejšie do Lučenca, kde ich rómska mafia mala za približne 20 tisíc korún previesť do Maďarska. Polovica sa platila večer vopred aj v naturáliách a druhá mala byť vyplatená prevádzačom druhý deň na maďarskej strane. Väčšina Nemcov ráno márne čakala na prevádzačov. Jeden môj priateľ blúdil 24 hodín s rodinou v kukurici, kým zistili, že sú v Maďarsku.

Maďari vtedy Gorbačovove reformy vylepšili tak, že pre občanov NDR už v júli otvorili rakúske hranice. Za hraničnými priechodmi v Maďarsku stáli policajti a autá so značkou DDR hneď nasmerovali na Rakúsko. Tábor pre emigrantov bol v Passau, v BRD. Desiatky tisíc ľudí

utekali z NDR. Niektorým som predtým pomohol poodvážať veci po rodinách, aby neprepadli štátu. Tí, čo zostali doma, si na uliciach otvorene rozprávali politické vtipy, o čom sa predtým nikomu ani nesnívalo. Napríklad, že posledný, čo bude z NDR utekať, musí zhasnúť. Druhý, že to bude Erich Honecker. Ten v lete 1989 oslavoval narodeniny a redaktor rádia Bayern mu pri tejto príležitosti venoval skladbu – Ako to bude, keď zostanem úplne sám...

Plagáty vo výkladoch obchodov oznamovali „Mit Vierzig macht spass“. Oslavy 40. výročia NDR mali začať 10. októbra. Už 25. septembra sa však uskutočnila v Lipsku osemtisícová demonštrácia. Najväčšie demonštrácie sa pripravovali v Lipsku a iných mestách práve 10. októbra. Erich preto pozval na oficiálnu návštevu dvoch odborníkov z Číny, ktorí mali vynikajúce skúsenosti z krvavého potlačenia demonštrácie na Námestí nebeského pokoja v Pekingu.

Vláda NDR mala pre Lipsko pripravené nákladné autá na odvážanie mŕtvol, zdravotnícky personál, a každý príslušník špeciálnych vojenských a policajných jednotiek dostal dva zásobníky ostrých nábojov do samopalu. Rozkaz na krvavé kúpele mal vydať minister vnútra Egon Krenz, no informovaný Gorbačov si ho zavolal do Moskvy a Krenz našťastie rozkaz, ktorý mohol zapríčiniť III. svetovú, nevydal. A tak sa v októbrových demonštráciách bez výstrelu začala rúcať výkladná skriňa socializmu a boli návrhy udeliť Lipsku čestný titul Mesto hrdina.

Hrali sme vtedy v Jene v kaviarni Cafe Prag a z okien izieb pozorovali pokojné demonštrácie obyvateľov za asistencie dezorientovanej polície. Ľudia spievali Deutschland, Deutschland über alles a v uliciach vládla eufória. V meste žiarili ešte plagáty z letnej výstavy „200. JAHRESTAG DER FRANCÖSISCHEN REVOLUTION 1789 – 1989“. Vyšli sme na zaplnené námestie. Dychovka odpaľovala české polky a moderátor hlásil, že teraz už slobodní Nemci myslia na svojich susedov v ČSSR, ktorí ešte trpia v jarme. Tlieskali sme a tuho sa objímali s československými študentkami v Jene, ktoré mali na kabátoch prišpendlenú trikolóru. Prišpendlili ju i nám.

V médiách bolo zrazu Rusom ľúto, že v roku 1968 obsadili Československo. Východným Nemcom to bolo až tak ľúto, že sa 9. novembra s chuťou pustili do rúcania berlínskeho múru. V ten deň sa otvorili aj hranice na západ a nastal chaos. Nadržaní Ostdeutsches, ktorí 40 rokov nemohli cestovať do BRD (iba „kovaní“, „lučši z lučších“, a aj to až po 33 rokoch veku), vykúpili všetky pohonné hmoty NDR. Mali ich len sovietski vojaci a špekulanti, ktorí ich v bandaskách vedľa ciest predávali za neuveriteľné ceny. Cesty na západ boli upchaté. Keď sa trošku uvoľnili, do NDR okamžite prichádzali „obchodníci“ hlavne zo západu a za staré ceny, teda babku, skupovali všetko, čo za to stálo. Odštartovali pyramídové hry.

Skíni sa pustili do cudzincov. Hrali sme v Rudolstadte, kde občas ulicami kráčali početné skupiny skínov a „neskínov“ v maskáčoch a bomberoch a kričali Ausländer raus! Občas prišlo k potýčkam. Po jednej z nich v Teather restaurante ma síce niekoľko rokov pobolieval pravý lakeť, no bol som hrdý, že som prispel k propagácii a ochrane rodiacej sa demokracie. Raz ma tam jeden sympaťák na hudobnej produkcii pozval na drink a vravel, že na víkend idú do Berlína biť cudzincov. Povedal som, že i ja som Ausländer. Usmial sa. Ja som tu vraj hosť, dobrý hudobník a zabávam Nemcov. Bývam v inom štáte a keď mi skončí zmluva, pôjdem domov. Oni idú biť cudzincov, ktorí žijú z nemeckých daní a preto ich vyženú. Spomenul som si na jeden článok, kde sa písalo, že keď prišiel do BDR dvetisíci gastarbeiter, na stanici ho čakala dychovka a do daru dostal moped. Nuž, časy sa zmenili.

Aj v ČSSR. Vtip (a možno to vtip nebol) o vybudovaní európskych skanzenov socializmu v Prahe a Bukurešti odišiel do histórie 17. novembra na „Václaváku“, kde sa bývalý režim prezentoval svojou poslednou hrou s názvom Jakešove kúpele.

Československej revolúcii ktosi dobre pripravený pohotovo udelil hrdý titul „nežná“. Občanom ČSSR sa od dojatia zahmlilo pred očami, Začali si masovo sľubovať lásku, vytvárali koridory a srdečne pumpovali pravicou každého „orgána“ (pozn. red.: synonymum pre

príslušníka tzv. verejnej bezpečnosti – vtedajšej polície), ktorý bol na dosah. Vo všeobecnej eufórii sa komunisti s bravúrou profesionálnych tanečníkov preskupili a zahalení poprevratovým zamatom zaujali celkom nové, efektné pozície. Do rytmu im pritom radostne štrngali kľúčmi davy na námestiach. Netrvalo dlho a niektorí slovenskí a českí „vlastenci“ tiež začali biť cudzincov, prípadne príslušníkov iného etnika. Chýbali však skúsenosti a tak sa občas ušlo i „našim“.

A prečo som vlastne napísal tento spomienkový článok k 15. výročiu pádu NDR? Pred vyše mesiacom získali postkomunisti v komunálnych voľbách v Brandenbursku 28,5 a neonacisti 6 percent hlasov. Extrémna pravica vo východonemeckom Sasku 9 percent. Holger Apfel, šéf strany NPD z Königsteinu neďaleko Drážďan chodí na mítingy v hnedom obleku, s hnedou kravatou a hajluje. Znejú heslá „Nemecko pre Nemcov“, „Cudzinci zvyšujú kriminalitu a berú Nemcom prácu“, „Cudzinci sú vítaní iba ako turisti“. Nuž vidíte, človek si na pár rokov odskočí a je to opäť v „hajli“... *Marián MRVA*

Bohumil Chmelík: Vojna detskými očami

Špíglsál je charakteristická štvrť Trnavy, v ktorej som od detstva vyrastal. Mladá, rozľahlá mestská časť rodinných domov so záhradkami, v strede s historickým Špígelsálom, rástla za hradbami mesta a žila svojimi problémami a radosťami. Takáto zostala v mojej pamäti.

Blížila sa vojna. Nálety lietadiel boli čoraz častejšie. V škole i doma sme po sirénach utekali do pivnice. Jedného dňa prišiel otcov brat a radil sa s otcom, že pred vojnou sa ukryjú u nás v Trnave. Nakúpili drevené trámy a práčovňu v pivnici „podšprajcovali“. Na okná navalili mechy s pieskom. Preniesli do pivnice plechovú vaňu, v ktorej sme sa v lete kúpavali v záhrade, že do nej sa nanosí zásoba vody. Z dosiek urobili prične na prespanie. Dohodli sa, že do pivnice znesieme stôl a stoličky, a že svietiť budeme „petrolínkou“.

Naša slúžka Amálka začala krajce staršieho chleba sušiť v trúbe a odkladať do novo ušitého vreca. Rozprávala mi, koľko jedál sa dá zo starého chlebíka uvariť. Cesnaková polievka predovšetkým, ale aj magi polievka, polievka zo sušenej zeleniny, ale že v núdzi chlieb pokropíme vodou a môžeme jesť, aby sme prežili vojnu.

Apolka v Bratislave už horela, poza Špíglsál do polí padli bomby a ľudia sa modlili k Bohu o pomoc pred vojnou. Strýko listom oznámil, že budú evakuovať do Serede, kde žila švagrova rodina a že si myslí, že toto mestečko nebudú bombardovať. Vtedy sa otec dohodol s dvomi kolegami bývajúcimi v susedstve, že vojna sa rýchlo blíži a najlepšie bude, ak sa pred vojakmi ukryjeme u sedliaka v blízkej dedine.

Sedliak prišiel pre nás z vozom a koňmi, naložili sme najpotrebnejšie a odišli. V diaľke bolo počuť kanóny, ktoré sa blížili k Trnave, keď sme podvečer vchádzali do dediny. Ženy s deťmi sme vyšli rebríkom na „hóru“ a v sene sme si urobili tajné skrýše, každá rodina osve. Dostali sme zákaz rozprávať a behať. Aj jesť a piť sme mohli len bez slova. Na potrebu sme chodili do vedra. Vchod na povalu zatĺkli a rebrík odložili.

Z otcovho rozprávania si pamätám, že prví prišli šikmookí červenoarmejci na koňoch. Prehliadli dom, pivnicu a hospodárske budovy – hľadali „germánov“, mužom zobrali hodinky, pýtali sa na „žonky“, z maštale zobrali kone a odišli. Ďalší vojaci prišli na autách. Opäť hľadali „germánov“, vodku, „časy“ a „žonky“, a odchádzali, aby prišli ďalší a ďalší vojaci.

Gazda, u ktorého sme bývali, patril k tým, čo počúvali Moskvu. Osloboditeľov čakal pred domom. Z ich príchodu sklamaný. Pár koňov, ktoré uchránil pred ustupujúcimi a náhliacimi sa Nemcami tak, že sa skryl s nimi ďaleko v chotári, vojaci zobrali. A zobrali aj svinky a všetky údeniny, ako aj ďalšie zásoby z komory. Bola vojna.

O pár dní v noci sme z „hóre“ zišli a ubytovali sa v izbe, ale o pár ďalších dní sme boli v Trnave. Až vtedy som videl vojakov. *(z rukopisnej knihy spomienok)*

Mozaika športových udalostí v Trnave

Od neregistrovaných mládežníkov po svetový pohár

❏ **KTO HRÁ, TEN NEDROGUJE** – Aj toto bol jeden z dôvodov, ktorý viedol pred rokmi trnavskú Kalokagatiu k veľmi konkrétnemu kroku: usporiadať počas letných prázdnin futbalový turnaj pre mládež. Keďže futbal je zrejme šport, ktorý má najväčšiu popularitu a ťažko nájsť v žiackej vekovej kategórii niekoho, kto by ho nehral, myšlienka mala nebývalú odozvu. Podporili ju mesto Trnava i Trnavský olympijský klub spolu s Okresnou radou mládeže. Každý rok sa zdá hlavnej organizačnej osobnosti, pánovi Karolovi Duffekovi, že Orolská záhrada už praskne vo švíkoch, no predsa sa v jeho zoznamoch vždy nájde miesto pre ďalšie družstvo. Počas leta 2004, od 8. júla do 27. augusta, v piatich skupinách v kategóriách mladších a starších žiakov, ba i dorastencov súťažilo 44 uličných družstiev s 420 hráčmi, v 219 stretnutiach padlo 1208 gólov, na ktorých sa podieľalo 217 hráčov – a zodratých bolo 5 lôpt. Nielen preto, že v súťaži hralo aj 12 rómskych družstiev, možno toto trnavské podujatie pokojne nominovať na nejakú celoslovenskú súťaž fair play.

❏ **DVAKRÁT SVETOVÝ POHÁR** – Prvý, v ktorom má pozitívne „namočené“ prsty naše mesto, bol Svetový pohár F3J, ktorý sa 21. a 22. augusta 2004 konal v Trnave síce po prvý raz, no fanúšikom rádiom ovládaných termických modelov je dobre známa Trnavská F3J, kde sa súťaží o Pohár primátora mesta Trnava. Jej predchádzajúcich šestnásť ročníkov sa konalo na Kopánke, terajší 17. už na letisku Aeroklubu Trnava – Boleráz. Podujatie bolo zároveň súčasťou Contest Euro Tour 2004 (po šiesty raz v Trnave) a aj Pohára V4 (po druhý raz v Trnave). No nielen slávy, ale aj vynikajúcich výkonov bolo na letisku v Bolerázi ozaj dosť. Napriek tomu, že po kvalifikácii viedol bezkonkurenčne Slovinec Rižner (18. na MS v Kanade), vo finálovej dvanástke neuspel a víťazom trnavského šiesteho kola SP F3J sa stal Seničan Miroslav Minařík, štartujúci vo farbách Holíča.

Svoj Svetový pohár má aj gymnastika, nakoniec, prečo nie. Jeho ďalšie, poolympijské kolo sa konalo v septembri v čilskom La Serena, kde si naša olympionička Zuzana Sekerová vo svojej najmilšej disciplíne, na kladine, vybojovala víťazstvo! Vzhľadom na to, že hlavným vrcholom jej sezóny boli Atény, je toto víťazstvo pekným bonbónikom v jej športovej kariére.

❏ **CHVÁLYHODNÁ SNAHA HOKEJISTOV** – Asi by nebola práve najjednoduchšia úloha spočítať, v koľkých najvyšších slovenských súťažiach bojujú trnavské družstvá. Od novej sezóny sa ich počet zvýšil, lebo v I. slovenskej hokejovej lige sa opäť začalo objavovať meno trnavského klubu. HK Gladiátori Trnava vstúpil do súťaže ozaj razantne, prípravné i doterajšie ligové zápasy mali svoju peknú úroveň a sú pre trnavskú verejnosť príťažlivé. Pravdou je, že domácich hráčov je v trnavskom drese asi tak jedna päťka, ale ak budú učenliví, majú veľkú nádej tento počet znásobiť. Po nedávnom postupe hokejistov Dubnice do extraligy si niektoré tamojšie športové kluby ťažkali, že je to „drahý“ šport a mali obavy o svoju úspešnú existenciu. Dúfajme, že v Trnave bude dosť miesta na športovom výslní pre každého.

❏ **BEŽECKÁ JESEŇ JE TU** – Začal ju hneď 2. septembra XXVII. ročník Behu Kamenným mlynom. Prvé „poprázdninové“ stretnutie bežcov naladilo tak dobre, že ani v vo štvrtok 23. septembra, keď lialo a fúkal nepríjemný vietor, doma nezostali, aj keď na otvorenej ploche atletického štadióna Slávie to bolo ešte všetko znásobené. Mládežnícka dvanásťminútovka a 48. Trnavská hodinovka problémy s účasťou nemala. Obsadené boli všetky kategórie, dokonca čím vekovo vyššia, tým početnejšie. Na pekných výsledkoch sa podpísal aj kvalitný conipurový povrch, ktorý opäť dokázal, že bol veľmi dobrou investíciou. Medzi ženami v tom nečase prebehla za hodinu Zuzana Pribulová (MsÚ Trnava) rovných 13 000 m a nedala sa zahanbiť ani žiačka základnej školy z NSUT Jana Puškárová, ktorá bola s 12 930 m druhá. Porovnajme ich výkony s mužskými: Tomáš Straška (BKV H. Orešany) a Ľuboš Ferenc (Fešák team – obaja kategória do 39 r.) mali absolútne najlepší výkon, 15 650 m, Cyril Bohunický (Jogging klub Trnava – do 49 r.) 14 450 m, Ján Šiška (AK Bojničky – do 59 rokov) 14 180 m a Karol Petőcz (Bratislava – nad 60 r.) 14 270 m.

❏ **VÍŤAZMI VŠETCI, POHÁR PRE DVOCH** – Až na začiatku nového školského roka mohol primátor mesta Ing. Štefan Bošnák „konečne“ rozdať športujúcim trnavským školám šeky s ich podielom na výsledkoch VII. ročníka Trnavských športových hier v školskom roku 2003/2004. Pri vyhlasovaní výsledkov v pondelok 20. septembra sme sa oneskoreniu ani veľmi nedivili. Súťažných disciplín zaradených do športových hier je veru dosť, účastníkov chvalabohu tiež, a tak spočítanie a vyhodnotenie je náročné. A povedzme si, aj chúlostivé, lebo športová rivalita tiež robí svoje. Tentoraz mali Základná škola na Atómovej a na Spartakovskej ulici rovnaký výsledný počet bodov, so 105 skončili zhodne na prvom mieste (rozdiel bol akurát vo výške prémie, jedna škola získala 42 750 a druhá 42 000 korún) pred treťou Združenou priemyselnou školou v Trnave, ktorá získala 97 bodov. Víťazom však boli aj tí, ktorí získali za umiestnenie „iba“ 750 korún. Akurát, že primátor musel svoj putovný pohár odovzdať štyrom rukám s tým, aby sa dve (riaditeľské) hlavy dohodli na jeho časovom umiestňovaní vo svojej vitríne.

❏ **FUTBALOVÝ TURNAJ PRIATEĽSTVA** – Mesto Trnava, Združenie srbsko –čiernohorsko – slovenského priateľstva „Svetozar Miletić“ a neziskový fond Prameň nádeje založili v meste novú tradíciu halového futbalu. Je ňou Medzinárodný turnaj priateľstva Trnava, ktorého druhý ročník sa konal pod záštitou veľvyslanca Srbska a Čiernej Hory Miroslava Kopečného a primátora mesta Trnava Ing. Štefana Bošnáka 9. 10. 2004 v MŠH Trnava. Bol nielen športovou, ale aj spoločensko-kultúrnou záležitosťou. V športovej časti súťažilo v dvoch skupinách 10 družstiev: diplomatický tím „Liskomove levy“, celok Ministerstva zahraničných vecí SR, Domu zahraničných Slovákov, Akadémia Ministerstva národnej obrany z Liptovského Mikuláša, mestské celky Bratislavy, Nitry, Trenčína, Banskej Bystrice, Košíc a Trnavy. Náš domáci celok urobil asi najväčší kvalitatívny skok, keď po minuloročnom 7. mieste tentoraz podľahol až vo finále víťazovi – Banskej Bystrici. Trnavský hráč Ivan Baláž bol zároveň vyhlásený za najlepšieho hráča turnaja. Víťaz si odniesol na stredné Slovensko aj Putovný pohár veľvyslanca Kopečného.

❏ **MALOKARPATSKÝ MARATÓN JUBILOVAL** – Dlho očakávaná sobota 16. októbra 2004 nepekne zmiatla milovníkov behu. Ísť či neísť, to bola v tom nevľúdnom a daždivom ráne najdôležitejšia otázka. Odpoveď áno si na ňu dalo 119 športovcov, a tak XXX. ročník Malokarpatského maratónu mohol odštartovať. Jubilejný ročník si žiadal aj mimoriadneho štartéra. Usporiadatelia, Mesto Trnava, SAUŠ, Slovenský bežecký spolok, Kalokagatia – CVČ Trnava, TJ STU Trnava a KTVŠ MTF STU Trnava, vybrali exkluzívneho – predsedu vlády SR Mikuláša Dzurindu, ktorý sa svojim pozitívnym vzťahom k maratónu nemusí tajiť. Ako bolo charakterizované pri záverečnom hodnotení, tento ročník sprevádzala pľušť, ktorá síce nezabránila zúčastniť sa, ale zabránila podať čo najkvalitnejšie výkony. A tak znova zostal traťový rekord neprekonaný, tohtoročný víťaz Eduard Králik (Slávia UK Bratislava) dobehol v čase 2:35:22, ako druhý skončil Peter Mikula (AŠKP Žilina) a tretí bol Ján Moravec (ŠKP Skalica) 2:29:55. Ženské prvenstvo získala Andrea Berešová (Kryha Bratislava) časom 3:13:49. Záštitu nad podujatím mali primátor města Ing. Štefan Bošnák a dekan MtF STU Trnava prof. Ing. Jozef Sablik, CSc.

Edo KRIŠTOFOVIČ

Vrcholné športové zápolenia v novembri

❑ **OPÄŤ SVETOVÝ POHÁR** - Mestská športová hala na Rybníkovej ulici privíta v dňoch 25. – 28. 11. okolo 350 účastníkov Svetového pohára v silovom trojboji a v tlaku na lavičke. Táto vrcholná prehliadka silných mužov je v celej bohatej histórii trnavského športu iba treťou oficiálnou súťažou Svetového pohára (predtým SP v rýchlokorčuľovaní na krátkej dráhe – január 2001 a SP termických modelov triedy F3J – august 2004). Podľa slov Ing. Jána Sisku, prezidenta WPC Slovakia, trnavskí priaznivci sa môžu tešiť na kompletnú svetovú elitu, vrátane pretekárov z Austrálie, Južnej Afriky, Kanady a USA. Zastúpenie v konkurencii SP bude mať aj domáce Gym štúdio Albert, dosahujúce pozoruhodné výsledky i na medzinárodnom poli. Absolútny víťaz SP v Trnave si odnesie prekrásny pohár primátora mesta Ing. Štefana Bošnáka, ktorý prevzal záštitu na súperením reprezentačných výberov z celého sveta.

❑ **BEH PRIATEĽSTVA POZÝVA DO AREÁLU SLÁVIE** - Medzi najstaršie krosové preteky na západnom Slovensku patrí medzinárodný „Beh priateľstva“. Rodný list mu vypísali na sklonku r. 1970 mladí nadšenci vtedajšej Pedagogickej fakulty UK v Trnave. Rovných dvadsať kapitol sa konalo na sídlisku Prednádražie a v susednom parku. Potom, po ročnej odmlke, prišiel presun do mestského športového areálu Slávie. Táto známa lokalita Na rybníku privíta aktérov všetkých vekových kategórií aj v sobotu 27. novembra (začiatok o 10. h). Podrobnejšie informácie poskytne záujemcom referát telesnej kultúry a športu MsÚ na Trhovej ulici (tel. 59 06 108).

❑ **PRÍDE AJ STRIEBORNÝ DŽUDISTA Z „ATÉN 2004“** - Majstrovstvá Slovenska v džude dospelých rozdajú medaily v sobotu 6. novembra na tatami mestskej športovej haly. Od jedenástej hodiny dostanú priestor súboje kompletnej elity. Svoj kumšt predvedie i majiteľ olympijského striebra z tohtoročných OH v Aténach, Bratislavčan Jozef Krnáč. Organizátori dovedna vypísali po sedem hmotnostných kategórií. Trnavčania uvidia v kimonách okolo 130 mužov a žien. Na najvyššie priečky chcú zaútočiť aj zverenci popredného trénera Jozefa Svátka (účastník OH 1996 v Atlante), členovia usporiadajúcej Slávie a študenti Športového gymnázia v Trnave. Aj toto významné podujatie sa bude konať za usporiadateľskej a finančnej podpory mestského magistrátu.

Jaroslav LIESKOVSKÝ

Mesto podporuje aktivity dôchodcov

Pozitívny vplyv na myslenie prináša pravidelné cvičenie v každom veku. Túto skutočnosť by mohlo potvrdiť dvadsaťdva členov Klubu seniorov pri Stredisku sociálnej starostlivosti a Katolíckej jednoty Trnava, ktorí sa každý štvrtok o 15.45 h stretávajú v Body Fit klube. Za skutočne ľudovú cenu im to umožňuje Dr. Jana Kéketiová, ktorá život seniorov dôverne pozná z Trnavskej univerzity, kde sa touto problematikou zaoberá. Ako hovorí, pri cvičení sa stretá veľmi dobrá partia mlado žijúcich seniorov. Najmladšia je vo veku 56 rokov a najstarší má 78. Bola by rada, keby sa prihlásili aj ďalší seniori z nášho mesta.

Cvičiteľka Barbara Irová si veľmi pochvaľuje spoluprácu, disciplínu a nadšenie cvičencov, ktorí by jej mohli byť starými rodičmi. Začínali jednoduchými cvikmi a v súčasnosti je prekvapená, že mnohí zvládnu aj zložitejšie cvičenia.

Podmienkou členstva v klube je dôchodkový vek a trvalý pobyt v meste Trnava. Túto možnosť už využilo 280 našich starších spoluobčanov. Organizujú výlety, návštevy kultúrnych podujatí, posedenia, napríklad ku Dňu matiek, ukončeniu roka, v októbri k mesiacu úcty k starším.

Margita KÁNIKOVÁ

Besedy v rámci Týždňa boja proti drogám

Kancelária Zdravé Mesto Trnava v spolupráci s Trnavským osvetovým strediskom organizuje od 16. do 22. novembra 2004 v rámci „Týždňa boja proti drogám“ výchovno-vzdelávacie podujatia formou besied a diskusií s odborníkmi na tému „prečo a ako povedať droge NIE“. Podujatia sú pripravované pre žiakov a študentov základných a stredných škôl na území mesta (ZŠ Spartakovská, ZŠ V jame, ZŠ A. Merici, Stredná priemyselná škola dopravná, Gymnázium J. Hollého, Stredná zdravotnícka škola v Trnave, Stredné odborné učilište SD Jednota. Okrem týchto podujatí sa pripravuje seminár pre pedagogických pracovníkov a koordinátorov drogových závislostí základných a stredných škôl.

Výročia v mesiaci november:

16.11. – Medzinárodný deň tolerancie, 19.11. – Svetový deň prevencie týrania detí
20.11. – Nefajčiarsky deň, 25.11. – Medzinárodný deň boja proti násiliu páchanému na ženách

Prednáška o podpore zdravia pre každého

Kancelária Zdravé Mesto Trnava Vás pozýva na prednášku druhého ročníka cyklu „Zdravie všetkými pohľadmi“ (Škola verejného zdravia) s názvom „Podpora zdravia pre každého“, ktorá sa uskutoční dňa 25. novembra 2004 o 17.00 h v zasadačke TATRASKLA na Trhovej ulici č. 2. Prednášať budú RNDr. Jarmila Korcová, PhD., RNDr. Daniela Marcinková –Katedra hygieny, Fakulta zdravotníctva a sociálnej práce Trnavskej univerzity.

Fajčiari zomierajú o osem rokov skôr

Na celosvetových zdravotných dôsledkoch fajčenia sa Európa podieľa takmer 30 percent z celkového 15% počtu obyvateľov. V dôsledku fajčenia koncom 90. rokov zomieralo v Európe približne 1,2 milióna ľudí. Ak nedôjde k zásadným opatreniam, predpokladá sa, že v roku 2020 bude zomierať 2 milióny ľudí. Z celkovej úmrtnosti to bude tvoriť 20 percent.

Fajčenie je chronicky relapsujúcim ochorením, u ktorého neexistuje jeden spôsob liečby alebo intervencie, ktorý by bol účinný pre všetkých fajčiarov. Fajčenie začína jako psychická závislosť, ktorá postupne asi u 85 percent od zahájenia fajčenia do 2 – 3 rokov vyvíja fyzickú závislosť. Následky fajčenia sa prejavujú po mnohých rokoch. Podľa kvalifikovaných odhadov stráca fajčiar v priemere 8 rokov z očakávanej dĺžky života nefajčiara. Každý fajčiar má právo dostať informácie o zdravotných následkoch fajčenia a možnosti liečby.

Informácie získate: Regionálny úrad verejného zdravotníctva so sídlom v Trnave, Poradňa odvykania od fajčenia, Halenárska 23, 917 01 Trnava, tel. č.033/5511596, e-mail ovz@ruvztt.sk

Chcete sledovať doma mestskú televíziu?

Vysielanie Mestskej televízie Trnava v súčasnosti nemajú možnosť sledovať najmä tí občania, ktorí využívajú signál šírený prostredníctvom technológie MMDS (multibodové mikrovlnné distribučné systémy) z Nitry a Bratislavy. Aby mohli byť obyvatelia Trnavy podrobne informovaní o dianí v našom meste a sledovať MTT, je potrebné zapojiť k anténam MMDS zlučovač. Investícia na zlučovač predstavuje čiastku v rozsahu od 3.000 do 7.000 korún na jednotlivý vchod v bytových domoch. Mesto Trnava v zmysle uznesenia mestského zastupiteľstva zo dňa 7. septembra 2004 poskytlo dotáciu na tieto zlučovače vo výške 30 percent. Zástupcovia jednotlivých vchodov môžu adresovať písomne svoju žiadosť na zapojenie MTT na adresu: Mestská televízia Trnava, s.r.o., Hlavná 1, 917 01 Trnava.

Kedy budeme mať svadbu, miláčik?

Mestský úrad v Trnave a Matričný úrad oznamujú občanom, že v roku 2004 stanovili pre akt uzavretia manželstva tieto termíny:

8. a 22. januára,	***14. a 28. mája,***	***3. a 24. septembra,***
12. a 26. februára,	***11. a 25. júna,***	***8. a 22. októbra,***
12. a 19. marca,	***9. a 23. júla,***	***12. a 26. novembra,***
2., 16. a 30. apríla,	***6. a 27. augusta,***	***10. a 17. decembra***

Iný termín nie je možné ponúknuť z dôvodu zabezpečovania ostatných akcií mesta. Akt uzavretia manželstva je potrebné dohodnúť na Mestskom úrade v Trnave – matrike, Trhová ulica 3, telefón: 590 61 82.O spoločenskom obrade Uvítanie do života dostanete informácie na radnici v Trnave, referát protokolu, Hlavná ulica 1, 2. poschodie, číslo dverí R 32, telefón 5906 343. Za tento obrad je stanovený poplatok 100 korún.

Návrhy na ocenenia mesta Trnava

Stalo sa už tradíciou, že do konca kalendárneho roka môžu občania podávať svoje návrhy na osobnosti alebo kolektívy, ktoré podľa ich názoru spĺňajú podmienky na udelenie ocenení mesta Trnava. Podľa Všeobecne záväzného nariadenia sú stanovené druhy ocenení a podmienky k ich udeleniu takto:

Čestné občianstvo mesta Trnava

osobám, ktoré sa zvlášť významným spôsobom zaslúžili o mesto Trnava a jeho obyvateľov, o priateľstvo medzi národmi a partnerskými mestami, alebo ktoré obohatili ľudské poznanie vynikajúcimi tvorivými výkonmi. Čestné občianstvo mesta Trnava možno v odôvodnených prípadoch udeliť in memoriam.

Cena mesta Trnava

za vynikajúce tvorivé výkony, za významné umelecké úspechy, ktoré prispeli významným spôsobom k ďalšiemu rozvoju mesta, za propagáciu a zviditeľňovanie mesta doma i v zahraničí. Cenu možno udeliť jednotlivcom i kolektívom, v odôvodnených prípadoch aj in memoriam.

Uznanie za zásluhy o rozvoj a reprezentáciu mesta Trnava

za významnú činnosť osôb, ktoré sa zaslúžili o rozvoj mesta a mimoriadne výkony v oblasti kultúry, športu, vedy, techniky, podnikania a podobne. Cenu možno udeliť jednotlivcom i kolektívom.

Pamätné tabule, busty alebo pomníky

Mestské zastupiteľstvo môže schváliť zhotovenie a umiestnenie pamätnej tabule, busty alebo pomníka

- ✔ za mimoriadne výkony obyvateľov Trnavy, ktoré obohatili ľudské poznanie, resp. národnú kultúru a presiahli regionálny význam,
- ✔ za mimoriadne aktivity obyvateľov Trnavy, ktoré prispeli k upevneniu štátnosti a ekonomickému rastu nášho štátu,
- ✔ za mimoriadne aktivity obyvateľov Trnavy v boji za mier a ľudské práva presahujúce regionálny význam,
- ✔ za mimoriadne významnú činnosť osôb alebo inštitúcií, ktoré sa zaslúžili o to, že podstatne vzrástol nadregionálny význam Trnavy.

Návrhy na udelenie ocenení je potrebné doručiť do 31. decembra na adresu:
primátor Mesta Trnava, Hlavná 1, 917 71 Trnava

Predložené návrhy posudzuje komisia a schvaľuje mestské zastupiteľstvo.

Trnavská novéna 2004

Bolesti Panny Márie dnes

foto: -eu-

■ sobota, 13. novembra o 18. h
PREČO PLAČE?
Mgr. Anton Adamkovič, dekan farár v Zelenči
Cirkevný spevácky zbor Jána Pavla II., Vajnory, diriguje PhDr. Ondrej Demo

■ nedeľa, 14. novembra o 18. h
MEČ BOLESTI – VÝCHOVA
ThDr. Pavol Zemko, dekan farár v Majcichove
Cirkevný spevokol Sancta Maria, Šamorín, diriguje: Marta Galbačová

■ pondelok, 15. novembra o 18. h
ÚTEK DO EGYPTA – UTEČENCI
Mons. ICDr. Stanislav Zvolenský, biskup v Trnave
robotnícky spevokol Bradlan, Trnava, diriguje Mgr.art. Viera Hovancová

■ utorok, 16. novembra o 18. h
STRATENÝ SYN – KRÍZA VIERY
Mons. Ján Orosch, biskup v Trnave
Cantica Sancra Tyrnaviae, diriguje prof. Peter Reiffers

■ streda, 17. novembra o 18. h
NA KRÍŽOVEJ CESTE – KRÍZA RODINY
Mons. Dominik Tóth, biskup v Trnave
Suchovský spevácky zbor Suchá nad Parnou, diriguje Zefirín Hečko

■ štvrtok, 18. novembra o 18. h
POD KRÍŽOM – POTRATY
ThDr. Michal Stríženec, PhD, správca farnosti v Bohdanovciach
cirkevný spevokol Laudámus Te, Trnava – Kopánka, diriguje Mgr. Viliam Kolarovič

■ piatok, 19. novembra o 18. h
MŔTVY – NEMRAVNOSŤ
Mons. ThDr. Štefan Vrablec, biskup v Trnave
Farský chrámový zbor pri Kostole Panny Márie Nanebovzatej vo Vrábloch, diriguje Jozef Vrábel

■ sobota, 20. novembra o 18. h
POCHOVANIE – EUTANÁZIA
ICLic. Radoslav Bazala, správca farnosti v Modranke
cirkevný spevácky zbor Gloria, Zohor, diriguje Magda Valovičová

■ nedeľa, 21. novembra o 18. h
POTEŠUJME PANNU MÁRIU
Mons. Dr. Ján Sokol, arcibiskup v Trnave
Rímsko-katolícky cirkevný hudobný spolok sv. Mikuláša, Trnava, diriguje Ladislav Vymazal

Koncert s Hammelom, čertom a Mikulášom

Združenie na pomoc ľuďom s mentálnym postihnutím v spolupráci s mestom Trnava pripravili aj v tomto roku tradičný benefičný koncert, ktorý sa pod názvom „Našim deťom“ uskutoční 27. novembra o 10. hodine v Dome kultúry Tirnavia.

Deti príde potešiť Petra Jurinová spoločne so skupinou Kalma, tanečnou a speváckou skupinou CLIS, Allanom Mikuškom, Slávom Kmeťom a jeho zverenkyňou Maťkou Ondrejkovou. Nebudú chýbať ani folklórna skupina Špačinčanka, sopranistka Sonya Benková, country skupina Návrat a živá legenda populárnej hudby Pavol Hammel. Čerešňou na torte bude Mikuláš s čertom v takmer tradičnom prevedení Štefana Slezáka.

Na koncert pre postihnuté i zdravé deti sú pozývaní aj sponzori, aby sa tešili z dobre investovaných peňazí a videli integráciu „naživo“. V tomto roku naň poskytlo grant aj Ministerstvo financií SR. Výťažok z benefičného koncertu býva tradične použitý na realizáciu rehabilitačno-rekondičného pobytu rodín s mentálne a kombinovane postihnutými rodinnými príslušníkmi.

Západoslovenské múzeum

■ hlavná budova, Múzejné námestie 3

expozície:
Archeológia, Gotická Trnava, História mesta, Ázijské umenie, Kampanologická expozícia, Oratórium, Ľudová hrnčina

výstavy:
Odkrývanie tajomstiev Kláštora sv. Kataríny
10 rokov výskumu – do 31.1. 2005

Trnava v minulom storočí
vo fotografiách a reprofotografiách B. Vitteka
do 31. 12. 2004

Sallon 2004
Českí umelci v Trnave za prvej ČSR
do 31. 12. 2004

Príroda Malých Karpát
Fauna, flóra, mineralógia a geológia Malých Karpát – do 31. 12. 2004

Na skle maľované – do 31. 12. 2004

Prísne tajné
história munície od šípu po atómovú bombu – do 31. 12. 2004

Zbierkový predmet mesiaca november
keramika kniežacích hrobov doby železnej z Bieleho Kostola

6. 11. 2004 – Deň vínnych pivníc

■ Dom hudby M. Schneidera Trnavského

expozície:
Pamätná izba Mikuláša Schneidera Trnavského, Dejiny cirkevného hudobného spolku, Dvorana slávy dobra

výstavy:
predajná výstava katolíckej literatúry k sviatku **NOVENA**– 13. 11. – 21. 11.

výstava textilných predmetov z dielne Anny Salzerovej – 24. 11. – 17. 12.

■ Múzeum knižnej kultúry
– Oláhov seminár, Námestie sv. Mikuláša 10

výstavy:
Aj keď sa všetko minie, my nie
výstava v spolupráci so SSV

Historické hračky – do 31. 12. 2004

Knižnica Juraja Fándlyho v Trnave

■ *5. novembra o 15.00 h v oddelení pre deti*
Vedomostný milionár. Súťaž o milión vedomostí pre deti nad 10 rokov.

■ *9. novembra o 15.30 h*
v aule Pázmáneum Trnavskej univerzity
Medzinárodný literárny festival Jána Smreka.
Stretnutie zahraničných účastníkov festivalu so študentmi a trnavskou verejnosťou.
Hostia:
Eva Runefeltová zo Švédska, Jürgen Rennert z Nemecka, Jean Portante z Luxemburska, Thorvald Steen z Nórska, K. Michel z Holandska, Milan Richter – prekladateľ, básnik a riaditeľ festivalu
V spolupráci s Mestom Trnava.

■ *19. novembra o 15.00 h v oddelení pre deti*
Zázračný svet písmen. Súťaž pre všetky deti.

■ *23. novembra 2004 o 17.30 hod. v čitárni*
Stromy našej mladosti. Predstavenie knihy poviedok, esejí, čŕt z čias mladosti autora, Trnavčana Ladislava Šmidáka.

Nikolaj Rimskij-Korsakov. 160. výročie narodenia. Hudobno-slovné pásmo.
Odporúčame dohodnúť termín vopred v hudobnom oddelení v Dome hudby Mikuláša Schneidera Trnavského v Trnave (t. č. 55 11 590)

Galéria Jána Koniarka

■ *Synagóga – Centrum súčasného umenia:*
HOT DESTINATION / MARGINAL DESTINY
(Séria medzinárodných výstav v stredoeurópskom priestore)

CHALLENGE
kurátor: Juraj Carny
vernisáž: 25. 11. 2004
Medzinárodný projekt Challenge predstaví autorov, ktorí narúšajú existujúce schémy a stratégie realizácie a komunikácie umeleckých diel, inovatívnym spôsobom pristupujú k ich prezentácii alebo analyzujú a tematizujú umelecký svet. Popri Synagóge – Centre súčasného umenia sa uskutoční aj na diaľničných parkoviskách medzi Bratislavou a Trnavou a ďalších verejných priestranstvách.

■ *Galéria Jána Koniarka – Kopplov kaštieľ:*
FARBI 100 / dikOBRAZovo
kurátor: PhDr. Vladimír Beskid
od 28. 10. 2004 do 9. 1. 2005
Výstava FARBI 100 / dikOBRAZovo je prvou z dvoch častí projektu Súčasný obraz – obraz súčasnosti, ktorého hlavným zámerom je poukázať na odlišné spôsoby snímania skutočnosti rôznych médií v dnešných podmienkach (na porovnaní tradičnej figuratívnej maľby a techno-obrazov, ktoré nadprodukujú nové médiá). Prostredníctvom vybraných autorov súčasnej scény sú prezentované nosné témy, ikonografické znaky a príbehy, ktoré reflektujú dnešné problémové body v širších sociálnych kontextoch.

Divadlo Jána Palárika

Veľká sála
2. 11. – 10.00 – **Pinocchio**
3. 11. – 10.00 – **Drotár**
4. 11. – 10.00, 13.00 – **Čin – čin**
Divadlo PIKI, Pezinok
20.00 – **Kubo**
bábkové divadlo Na rázcestí, Banská Bystrica
5. 11. – piatok, 14.00 – **Málka**
Divadlo Commedia, Poprad
20.00 – **Amatéři**
Černí šviháci, Kostelec nad Orlicí
6. 11. – 10.00 – **Nevyličiteľní**
Bratislavské komorné divadlo
15.00 – **Mlyny asi nemelú**
Združenie MED, Bratislava
20.00 – **English is easy, Csaba is dead**
Divadelné združenie GUNAGU, Bratislava
7. 11. – 16.00 – **Budkáčik a Dubkáčik**
9. 11. – 19.00 – **Falošné dôvernosti**
11. 11. – 10.00 – **Pinocchio**
18. 11. – 14.00 – **Rodinné šťastie**
verejná generálka
19. 11. – 10.00, 19.00 – **Rodinné šťastie**
predpremiéry
20. 11. – 19.00 – **Rodinné šťastie**
22. 11. – 14.00 – **Budkáčik a Dubkáčik**
23. 11. – 10.00 – **Statky – zmätky**
24. 11. – 19.00 – **Rodinné šťastie**
25. 11. – 19.00 – **Všetko o ženách**
26. 11. – 19.00 – **Falošné dôvernosti**
30. 11. – 14.00 – **Haky – baky na plote**
verejná generálka

Štúdio
4. 11. – 16.00 – **Veľkolepý paroháč**
VŠMU, Bratislava
5. 11. – 16.00 – **šalom alejchem – mier s vami**
I. Martinka, Bratislava
6. 11. – 17.00 – **Stredná Európa ťa miluje**
Divadlo SKRAT
8. 11. – 10.00 – **Básnik a žena**
19.00 – **Biele noci**
14. 11. – 16.00 – **Skrinka s dušičkami**
Divadlo Maškrta, Košice
21. 11. – 16.00 – **Janko-Polienko**
Teatro NELINE Bratislava
25. 11. – 10.00 – **Básnik a žena**
28. 11. – 16.00 – **Záhada v Zoopotámii**
Divadlo HAPPY, Bratislava

Program trnavských kín na november 2004

kino HVIEZDA
o 15.30, 17.30 a 19.30 h

01. – 03. 11. – DENNÍK PRINCEZNEJ: KRÁĽOVSTVO V OHROZENÍ
04. – 07. 11. – JA ROBOT
08. – 10. 11. – COLLATERAL
11. – 12. 11. – HELLBOY
13. – 14. 11. – TRIO Z BELVILE
15. – 16. 11. – FAHRENHEIT 9/11
17. 11. – SILA ĽUDSKOSTI
18. – 23. 11. – BABY TO CHCÚ TIEŽ
24. – 25. 11. – KUMUŠKA
26. – 30. 11. – BOUNTOV MÝTUS

DETSKÉ PREDSTAVENIA
v nedeľu o 13.30 hod.

07. 11. – ČERT VIE PREČO
14. 11. – SPY KIDS 1
21. 11. – SPY KIDS 2
28. 11. – SCHREK 2

kino STAVBÁR – Modranka
premieta sa v nedeľu o 19.00 h

07. 11. – DEŇ PO TOM
14. 11. – HELLBOY
21. 11. – HRIEŠNY TANEC 2
28. 11. – SCHREK 2, zač. o 17.00 a 19.00 h

kino OKO
štvrtok, piatok a sobota o 19.00 h

4. – 6. 11. – **Harry Potter a väzeň z Azbakanu**
11. – 13. 11. – **Drž hubu!**
18. – 20. 11. – **Milovať je zábavné**
25. – 27. 11. – **Stratené v preklade**

filmový klub NAOKO

2. 11. o 20.00 h – **Amores peros**
3. 11. o 18.00 h – **Invázia barbarov**
3. 11. o 20.00 h – **Sekretárka**
9. 11. o 20. h – **Dom bláznov**
10. 11. o 18.00 h – **Umelcova zmluva**
10. 11. o 20.00 h – **Ruská archa**
16. 11. o 20.00 h – **Bodysong**
17. 11. o 18.00 h – **Náhradné diely**
17. 11. o 20.00 h – **Syn nevesty**
23. 11. o 20.00 h – **Markéta Lazarová**
24. 11. o 18.00 a 20.00 h – **Mistři**
30. 11. o 20.00 h – **Praha očami...**

Trnavská hudobná jeseň

21. novembra o 15.30 h, Kostol sv. Jakuba

Wolfgang Amadeus Mozart (1756 – 1791),
Vesperae solennes de Confessore in C, KV 339
Slávnostné nešpory na sviatky

Musica Vocalis
Capella Istropolitana
Branislav Kostka – dirigent

ANTON VRANČIČ

oslava 500. výročia narodenia

13.00 h – Dóm sv. Mikuláša
pietna spomienka

14.00 h – zasadacia miestnosť mestského zastupiteľstva na radnici
prof. Dr. Vladinír Vratovič:
prednáška venovaná A. Vrančičovi
koreferát:
prof. PhDr. Jozef Šimončič, CSc.

prezentácia knihy

TRIEDNI NEPRIATELIA

(Svedectvá o brutalite komunistického režimu)

23. novembra o 13.30 h
aula Fakulty zdravotníctva a sociálnej práce Trnavskej univerzity

Vydavateľstvo Michala Vaška
Konfederácia politických väzňov Slovenska

Publikáciu zostavil z príspevkov priamych svedkov Rudolf Dobiáš.

DIV 2004

DIVADELNÉ INŠPIRATÍVNE VYSTÚPENIA
Divadlo Jána Palárika

4. NOVEMBRA 2004

10.00 a 13.00 h
Ľ. Podjavorinská: ČIN – ČIN
Réžia: K. Aulitisová, Ľ. Piktor
Divadlo PIKI, Pezinok

16.00 h – štúdio
Ferdinand Crommelynck: VEĽKOLEPÝ PAROHÁČ
Réžia: Kamil Žiška
VŠMU, Bratislava

20.00 h
Jozef Hollý: KUBO
Réžia: Marián Pecko
Bábkové divadlo Na rázcestí, Banská Bystrica

5. NOVEMBRA

14.00 h
František Švantner: MÁLKA
Réžia: V. Benko a M. Čižmárik
Divadlo Commedia, Poprad
Divadelná inscenácia ocenená cenou NOC „Tvorivý čin roka"

16.00 h – štúdio
Šolem Alejchem – Ivan Martinka: „šalom alejchem – mier s vami"
Réžia: I. Martinka
Ivan Martinka, Nitra

20.00 h
Jozef Tejkl: AMATÉŘI
Réžia: Jozef Tejkl
Černí šviháci, Kostelec nad Orlicí

6. NOVEMBRA 2004

10.00 h
Christopher Durang: NEVYLIEČITEĽNÍ
Réžia: Michal Spišák
Bratislavské komorné divadlo

15.00 h
Ladislav Kerata: MLYNY ASI NEMELÚ
Réžia: Ladislav Kerata
Združenie MED, Bratislava

17.00 h – štúdio
D. Vicen, I. Hrubaničová, V. Zboroň, V. Bednárik: STREDNÁ EURÓPA ŤA MILUJE
Réžia: D. Vicen, I. Hrubaničová, V. Zboroň, V. Bednárik
Divadlo SkRAT, Bratislava

20.00 h
Vosátko, Klimáček a kolektív: ENGLISH IS EASY, CSABA IS DEAD
Réžia: K. Vosátko
Divadelné združenie GUnaGU, Bratislava

Organizátori: Mesto Trnava a Trnavské osvetové stredisko v spolupráci s Túlavým divadlom, Divadlom Jána Palárika, Trnavskou univerzitou a Univerzitou sv. Cyrila a Metoda.
Festival DIV 2004 sa uskutočňuje s finančným príspevkom Ministerstva kultúry SR.

Mesto Trnava a Vincech – Trnavský spolok priateľov vína

Deň vínnych pivníc v Trnave

II. ročník

6. novembra 2004

13.00 h – 21.00 h

pivnica Spolku sv. Vojtecha, Radlinského 5
pivnica hotela Barbakan, Štefánikova 11
vinotéka Dobrý pocit, Hlavná 5
pivnica – Akadémia vzdelávania, Pekárska 40
pivnica hotela London, Kapitulská 5
pivnica hotela Dream, Kapitulská 12
Západoslovenské múzeum, Múzejné nám. 3
pivnica hotela Phoenix, Kapitulská 16
pivnica – Kapitulská 26
pivnica – Kapitulská 27
vinotéka U sv. Urbana, Halenárska 7

Malí i veľkí producenti vína z rôznych oblastí Slovenska ponúknu na degustáciu svoje najlepšie vína.

Predpredaj vínnych pasov je vo vinotéke Dobrý pocit, Hlavná 5 a v mestskej informačnej kancelárii TINS, Trojičné námestie 1. Dňa 6. novembra budú vínne pasy v predaji aj v Západoslovenskom múzeu, Múzejné námestie 3.

NOVINKY Z RADNICE – informačný mesačník mesta Trnava. Predseda redakčnej rady: Ing. Štefan BOŠNÁK, primátor mesta. Šéfredaktor: Ing. Pavol TOMAŠOVIČ, tlačový tajomník. Redaktorka: Elena Ursinyová. Grafická úprava: Andrej Grossmann. Redakcia: Radnica, Hlavná 1, 917 71 Trnava. Číslo telefónu a faxu: 033/55 11 479. E-mail: tomasovic@trnava.sk, ursinyova@trnava.sk. Registračné číslo: A 2003/17145. Náklad 5 000 ks. Redakcia nevyžiadané rukopisy a fotografie nevracia. Tlač: B-print, Dedinská 28 Trnava.